ПАРТЕ ХЬАЛХЛЕНЦА–КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА!

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советей орган

(«СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 38 (4483). | ШИНАРДИ, 30 март 1971 шу. | Мах 2 кеп. | Газета арадувла 1923 шера денз

ТАХАН МОСКВЕ ХЬАЕЛЛ СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXIV СЪЕЗД

ПАРТЕ СЪЕЗД ЙОЛАЕННАЧА ДЕНОШКА ХЬИНАРЕ БЕРГБА БОЛХ

ИШТА ЛАЬРХIАД СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЯ СОВЕТСКИ РАЙОНА ЛЕНИНА ЦIЕРАГIЧА КОЛХОЗА КЪАХЬЕГАМХОША

...Ший болх дIаболабу КПСС XXIV-ча съездо. Из хьаелла ди къахьегама толамашца белгалдоаккх миллионаш болча советски наха. Кхашкеи фермашкеи хьинар ца кходеш беча балхана накъабоагIа хьамсарча парте съезда тха лаьтташ леладераши хьайбаш леладераши. Пад а лаха хоам бу оаха, **колхозо съезда сийна ше тIаийца хинна декхараш ханал хьалха кхоачашдаь хиларах.** Квартальни планал совгIа паччахьалкхенга дехкад 100 тонн дулх, 90 тонн шура, 215 эзар фуъ.

ТIехдика болх баьб И. П. Ступникова кулгалдеча кхоалагIча ферма хьайбаш леладераша. Шура яккхара квартальни план 10 марта кхоачашъяьй цар, 450 центнер продукци планал совгIа лькккхаьй. Ткъо шу гаргга ха я доярка Е. С. Поесковас ферме болх бу, тIехдика къахьег цо. ХIанз денна хIара Iаттагара итт килограмм шура йоаккх цо. Чуоттадаь доахан механизированно кхабара боккъонца йола говзанч а хинна дIаэттай П. Т. Подлеснова. Чуоттадаь латтача хIара хьайбанна деннеи бийсаннеи цхьацца килограмм доазал тIадеттадолийт цо хIанз.

Йоккха габарит йолча птичнике йоакхо йола дай шоаш хилар хьахьекхад шинне а цхьана 10 эзар яхка котам лелаеча А. Е. Киреевас, М. Г. Поповас. ХIанзле а 140 Iаьхар ба воккхагIволча жа Iуно В. С. Гречкос лелабеча хIара бIаьжийна тIехьа, хIаьта воккхагIволча жа Iуно Е. С. Пантюхова леладерашта тIехьа — 138.

25 эзар гектар дIалоацаш долча колхозни кхашка бIаьсти кхаьчай. Йизза кийчо а яь накъабаьхкаб цунна механизатораш. Ерригa 120 трактори юртбоахама инвентари тоаяь яьннай. Квалификаци лакхъю курсаш йистеяьхай трактористаша. ХIанзле 100 совгIа саг ва царца цхьоалагIеи шолагIеи класс ялараx цола тешал хьаийца. Хаоттамо йиш хилийтача миноте кхашка араьннай маkхаш тIехьа дола 24 агрегат. Массехк дийнахь тIоадал дIакъайла баьлар уж 8.500 гектар долча кхашка. ХIапзле а горох дIайийна яьннай, гурахь дийнача кIина подкормка яьй, хийца кийчдеш латт нух токхо культураш дIаювргйола лаьтташ.

Укх деношка лоархIаме предложени кхайкаьй цхьоалагIча производственни участка коллективо. КПСС XXIV-ча съездо болх беча деношка кхашка хьинаре къахьега лаьрхIад механизатораша. Цар декхар тIаийцад хьалха дIаюв культураш 200 гектара тIа сихха дIайийна лха. 513 гектара тIа танараш дIаде, хьажкIаш дIаюврг йола 380 гектар лаьтта кийчде, кхашкара балхаш тIехдика чакхдахара дола хIама де.

Башха-дика инициатива берригача колхозхой дего къоабалъеш хилар. Собранеш чакхъяьннай бархI производственни участке, ялх ферме, шин бригаде. **Берригача 1610 колхозхочо массава раьза а волаш соцадир, Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съездо болх беча деноех хьинаре къахьега денош лархIа, берригa низи хьинари тIа а дохийташ къахьегама вахте латта.**

Съездо болх беча юкъагIа 77 эзар фуъ гулде декхар тIаийцад коа тIара оалхазараш леладеча ферма коллективо. Торонаш лаьрхIача, шоашка 210 центнер шурий йоаккхалургхилар гучадаьннад дояркашта. Из задапел дуккха а дукхагIа я. ТIехдика болх а беш колхола механизатораша ши эзар гектара тIа дIадуврга ганараш, техническ культураш — 500 гектара тIа, хьажкIаш дIае кийчдергда кхо эзар гектар лаьтта.

Дикеи тIехдикеи мара болх бергбац хIара механизаторо, хIара колхозхочо шоай цIенача къахьегамца лард йолларгья цар лакхача хьувкъама, хьайбай продукци алсамйоахаргья. **Яхьа керте оттаргья ший мугIарашта юкъе 115 коммунист волаш йола партийни организаци.** Парте членашеи комсомольцашеи хIара участке шоай хьокхамца колхозхой дегаш ураувттадергда съезда сийна къахьегама вахте латтача денощка.

Доккхача гIулакха юстара бисац тха юрта баха берригa пах. Цар болх бергба центральни усадьба тоаеча, дIайогIаргья ши эзар га, 500 роза, ши эзар кIотарг, доакъош дергда клумбашта, дIаюврргья газонаш, цхьалхайоаккхаргья къона парк.

XXIV-гIа съезд хьаеллача дийнахь «Партена рапорт лу оаха!» яхаш девиз а йолаш сайре хургья колхозни клубе. КПСС XXIV-ча съезда сийна лелаеча къахьегама вахте хьалха латтача производственни участкана Памятни цIе байракх лургья правленеи парткомои. «Съезда сийна лелаьча яхье котваьннача» яха йоазув тIа а долаш цIе ленташ лургда дикагIболча колхозхошта.

Съезда сийна лелаеча къахьегама вахте хьалха латтарашта хIара денна цIе вымпелаш тергья ЧоагIа лоархIаме программа кийчъяьй салоIача сахьаташка колхозхошта концерташ увтта дергдолча культбригада.

Тха берригача колхозхоша дег тIара къоабалъю КПСС XXIV-ча съезда Директивай проект, кердача пятилетка хьалхарча бетташке дена балха темпаш лаккхаййаь дIаболабала гIерт уж. Парте XXIV-ча съезда болх бу хIара ди хьинаре къахьега ди хургда!

А. БЛЕСКОВ — Ленина цIерагIча колхоза председатель, КПСС XXIV-ча съезда делегат, А. ПЕРЕТЯЧЕНКО — парткома секретарь, А. ПОНОМАРЕВ — керттера агроном, И. ЗАХАРОВ — керттера инженер, И. ЧЕРНОВ — керттера зоотехник, В. ТРИФОНОВ — механизатор, П. ПОЕСКОВ — жа Iу, Е. ЛОТАРЕВА — доярка, В. ЛЕВИНА — птичница, В. КУЛЕШОВА — свинарка, М. ЗАХАРОВ — Социалистически Къахьегама Турпал, заслуженни колхозхо, Е. СУХОРУКОВА — комсомола комитета секретарь, Н. БАРСУКОВ — колхоза профкома председатель.

Советски район,
Ставропольски край.

(«Сельская жизнь», 26 марта).

Хьона, Даьхе!

Рапорт лу Нохч-ГIалгIайчен хьайбаш леладераша

Вай республикерча хьайбаш леладераша, КПСС XXIV-ча съезда баха ма боагIара накъабахара кийчо а еш, декхар тIаийцадар хьайбай продукташ кийчъяра квартальни план ханал хьалха кхоачашъе, паччахьалкхенга 7,3 эзар тонн дулх, 15,5 эзар тонн шура, 18 миллион фуъ дохка.

Хьалхара квартал чакхъяланза я, хIаьта Нохч-ГIалгIайчен фермашкарча къахьегамхоша хIанзле а рапорт тел шоаш плани съезда сийна тIаийца хинна декхараши сийленца кхоачашдарах.

Даьхенна дала кийчдаьча къахьегама совгIаташца накъаболх уж партийни съезда. Республика бIарчча хьаийцача 25 марта, квартал чакхъяла ялх ди эшаш, кийчдаь дулх 7394 тонн — квартальни планагIа лаьрхIа хинначул 594 тонн дукхагIа хилар. ТIехкхоачашдаьд съезда сийна тIаийца хинна декхараш а.

Шурий фермашкара хьакхаьчай 15835 тонн шурий — декхарашка лаьрхIа хинначул 335 тонни квартальни планал 835 тонни дукхагIа. Коа тIара оалхазараш леладераша паччахьалкхега дехкал 18379 эзар фуъ. Квартальни план 15 процент тIехкхоачашъяьй, хIаьта декхарел совгIа паччахьалкхенга дехкад 379 эзар фуъ.

Съезда сийна тIаийца хинна шоай декхараш толаме кхоачашдаьча хьалха латтача районашта юкъе — Шелковской, Урус-Мартана, Наурски, Надтеречни, Грозненски, хIаьта иштта Веданеи Ножай-Юртеи районий лоамашкара боахамаш а.

Денгара ди массаза доал дукхагIа кийчду паччахьалкхенна дулх, шура, фуаш. КПСС XXIV-гIа съезд хьаеллача денга планал совгIа яьккха кхы а дуккха продукци кхоачаргья Даьхенга Нохч-ГIалгIайчен колхозашкареи совхозашкареи.

Грозненски района юрта боахама къахьегамхоша рапорт лу КПСС XXIV-гIа съезда сийна шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдарах. КвартальниI планагIа 3650, декхарегIа 3800 йохка езаш хиннача метте 25 март тIакхоачаш цар паччахьалкхенга екхай 4200 тонн шура. Дулх 911 тонн дIаденнад планагIа 830, декхарегIа 890 тонн, яла лаьрхIа хиннача метте. ПланагIа дIадала лаьрхIача 7,5 миллиона меттел района коа тIара оалхазараш леладераша дош деннадар заготовительни пункташка 8,7 миллион фуъ дIачулала аьнна, хIаьта дIачуденнараш 8.930 эзар да.

Фермашка дукхагIа хиннад доахани коа тIара оалхазараши.

Съезда сийна лелаьча яхье дикагIа юла толамаш даьхад Грозненски шурий совхоза, «Юбилейный» совхоза, 1 Мая цIерагIчеи «Советская Россия» яхачеи колхозий хьайбаш леладераша.

Партийни съезд хьаелла ди хьатIаотташ паччахьалкхенга кхы тIа а дохка лаьрхIад 20 тонн дулх, 400 тонн шура, 400 эзар фуъ.

Надтеречни района хьайбаш леладераша 25 марта паччахьалкхенна дIаденнад 481 тонн дулх, квартальни планагIа дала лаьрхIа хиннача 450 тоннана меттел, шура — планагIа лаьрхIача 550 тоннана меттел 720 тонн, фуаш — планагIа лаьрхIача 150 эзарнена меттел 200 эзар. Цу тайппара толаме кхоачашдаьд района къахьегамхоша КПСС XXIV-ча съезда сийна тIаийца хинна социалистически декхараш.

Съезда сийна лелаьча яхье хьалха латтарашта юкъе — «Гвардейский», «Надтеречный» совхозаш.

Хьайбай продукци планал совгIа дIахо а дIателаш латт.

КВАРТАЛЬНИ ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

КПСС XXIV съезда хьалхарча вахте хьинаре къахьегаш я Грозненски индивидуальни барзкъаш тегача фабрика коллектив. Съезда сийна тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаш я даь, хIанз апрель бетта чотах болх беш я из.

Уж бехктоккхаме декхараш кхоачашдеча хьалха йоагIа А. А. Ульянова керте латтача № 8 йолча ателье коллектив. Хьамсарча парте съезд чакхъялалехьа 4 бетта план кхоачашъе лерхIаш ба уж.

Квартальни план ханал хьалха кхоачашъяьй Матиев Махьмада кулгалдеча № 2 йолча ателье коллективо а. Март бутт чакхбалалехьа планал совгIа 1200 сома мехьа бахача навха хьашташ кхоачашде дош деннад коллективо.

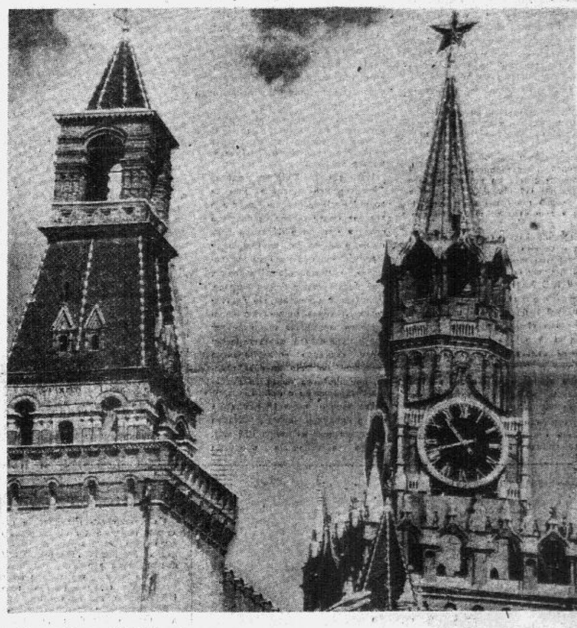
М. БОТОВ.

Хьамзат ОСМИЕВ.

ПАРТЕ XXIV СЪЕЗД

ГIозача вахарга
Дуненна никъ боахаш,
Сийрдача кхоаненга
БIубенна гIа боахаш,
Шийх тешаш мел барий
Низ-хьинар совдоахаш,
Дакман толамга
Вай кхувлаш хьайоагIар
Ленина шийх тарра
Хьакхелла Парти я.

Цо кIоаргга тохкам баьб
Даь йистедаьнначун,
Халкъага ладийгIа
Уйлаяьй эшачун,
ХIанз Парти кхелъеш я
Вай дIахо дергдолчун,
Партена дика гу
Гаргардар, гаькадар,
Цо нийса къоасторгда
Халкъашта пайдандар.

Москва. Кремль. ТАСС фотохроника.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Юрта боахам дегIабоалабара а лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ яхареи паччахьалкхенга йохкареи пхе шера план кхоачашъяра а даькъе доккхий толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо ССР Союза орденаши медалаши еннай колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалистий йоккхача группана а хIаьта иштта хиньун боахама, сельхозтехника предприятей а заготовительни организацей а, Iилма-тохкама институтийи опытни станцейи болхлошта а. Пхе шера плана заданеш кхоачашъечеи юртбоахама производство дегIайоалаяра даькъе тIехдаьнна доккхий толамаш доахачеи эггара чIоагIагIа белгалбаьннача колхозхошта, болхлошта, специалисташта Социалистически Къахьегама Турпала цIи еннай.

Социалистически Къахьегама Турпала цIи яларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш «СССР Лакхехьарча Совета Ведомствашка» а наложенегIа моттигерча кепайоазон тIа а, хIаьта ССР Союза орденаши медалаши яларах дараш — «СССР Лакхехьарча Совета Ведомосташ» тIа кепатох.

КПСС XXIV СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТАШ

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) делегаташ В. Г. Табацкова — Шелковской района «Коминтерн» колхоза председатель, Н. Г. Рыженков — «Красный молот» завода котельщикий бригада бригадир, Л. Э. Барахоева — «Назрановский» совхоза доярка, Социалистически Къахьегама Турпал, Х. Н. Ибрагимов — Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института проректор, Т. Б. Детковская — А. Шерипова цIерагIча нефтемаслозавода установка начальник, Социалистически Къахьегама Турпал, В. Б. Назаров — «Грознефть» объединене начальник, А. Х. Чилиев — НГДУ Малгобекнефть бурувдетта мастер, Е. Д. Бубликова — Сунженски района «Победа» колхоза бригадир Г. Г. Богун — Гудермесски локомотивни депо машинист.

И. Плиева сурт.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

КПСС XXIII-гІа съезд хинначул тІехьагІа сийлахь-деникхий хувцамаш хиннад республика халкъа боахама хІара даькъе. Оаха тахан язду духхьал цхьан предприятех — Наьсарерча «Электроинструмент» яхача заводах. Уж хувцамаш тара да республика ихыча предприятешка, боахамашка хиннача хувцамашта. Шоай производстве къахьегаме, вахаре карагІдийннача башха-дикача гІулакхех дувц тахан укх оагІон тІа «Электроинструмент» яхача завода кулгалхоша, специалисташа, болхлоша.

ЗАВОДИ ЦУН НАХИ

Хьинаре къахьегаш накъадоагІа советски халкъ коммунистически парте XXIV-ча съезда. Дика толамаш даьхад цу даькъе тха завода коллективо а. КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, республике хьалхарчарца йолаелар из планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе.

КПСС XXIII съезд чакхъяьнначул тІехьагІа хьалха ае деш хинна тха предприяти, рентабельни хиннай, укх тІехьарча шерашка 6 миллион совгІа пайда баьб цо паччахьалкхенна.

ДІаяхача пятилетке а 3,5-зза лакхъеннай заводо арахеца продукци. Керттерча даькъе къахьегамхой хьинар, айдалар бахьан долаш баьлар из толам. Цу юкъа завода хІара болхлочун къахьегама овсарле 2,5-зза лакхъеннай. Цу тайпара толам баькхабац тха главка цхьаккха предприяте.

Заводо арахеца продукци лоархІаш а ховтташ а я вай мехка меттале доазол арахьа а.

Пятилетка шерашка дукххача мехкашка дІевйзай наьсархоша арахеца продукци. 29 мехко ийю из, цу юкъе я Франци, Турци, кхыдола капиталистически мехкаш.

Советски Союзе арахецача ерригача электроинструменте: 24 процент совгІа яр тха предприяте арахец. Цу гІулакхо къаьстта лакхбаьб тха бехктокхам, из кхета а деш къахьег завода болхлоша.

Цхьабакъда къаьстта доккхал ду оаха производства хьалха латтарий, новаторий, мугІараш шерагара-шерага шерлуш хиларах.

КПСС XXIII съездо белгалдаьккха махиллара, хІанз предприятей бокъонаш шерьярцеи боахама гІулакхашта уж дукхагІа шоай лоІаме йитарцеи дувзаденна къаьстта бокххача лоархІаме да кадраш йоагІача тайпара дІаниисъяря царна кхетам балари. Кадраш харжареи уж хьалкхеярен ший къаьстта декхар латтар тхова хьалхашка. Дукхача хана дений ахархой болаш хьабоагІача нахах вІашагІйолла езаш яр юрта хьалъяьча заводе къахьегаргдола болхлой класс. Укхаза болх бе баьхкачарех дукхагІбараш хьалха вІалла заводашка къахьеганза а производственни процессаш ца йовза а нах бар. Цу тайпарча нахах юххера а лакха говзалаш йола токараш, литейщикаш, слесараш, хьахулар.

ХІанз заводе болх беш 1300 саг ва. Дукххача къамех латта цхьа барт бола коллектив я из. Доккхал ду оаха ЧИАССР Лакхехьарча Совета депутат йолча тхоай завода слесарь - сборщицах Саралиева Лимах, литейно - прессови цеха прессовщицах Измайлова Дугурханах, механически цеха автоматчиках Муталиев Алиханах, завода керттерча конструкторах Сагов Закречох, технически отдела начальника заместителах Чахкиев Яхьях, слесарах Шипшалов Владимирах, дукххача кхычарех. Цар а укх статья тІа белгалбаьха баргбоацача кхыча а новкъосташа дукха хьинар дІаденнад производственни задинеш кхоачашъяра, болхлой - специалисташ кийчбара.

БІубенна ала йиш я хІанз Назранерча машинашъерашка бокъонца низбенна хилар, дукха пайдане керда хІамаш цар хьакхелла хилар.

Цхьабакъда, XXIV-ча съезда Директивашка диллача кхы а лоархІамегІа декхараш летт тха завода коллективана хьалхашка кердача пятилетке. Цудухьа партийни, профсоюзни, комсомольски организацешца цхьана цу декхарашка хьежжа вІаштІехьбоакх ший болх завода администраце. Директивай проекташ тІа белгалдаьккхад керда мощносташ караерзаелга, арахецача продукце дикал лакхъе езилга, къахьегама овсарле лакхъяра чотах арахеца продукци дукхагІа хилийта езилга, предприятена мамогга дукхагІа специализаци е езилга.

Тха заводо шера 10 млн. сома маьха продукци арахец. ХІаьта укх шера денз из цифра 10,2 млн. сомага дІахкоачаеш продукци арахеца лерхІ оаха. Цул совгІа керда технологи балха юкъе а кхухьаш производства къахьегам эргабаккхарца 1975 шера 15 млн. сома маьха продукци арахеца декхар тІанийцад оаха. 1,5-зза дукхагІа хул из тха завода проектни мощностал.

Цу тайпара декхараш кхоачашдулургдац нагахьа санна завода мамогга дукхагІа специализаци ца йойя. Тхо чІоагІа гІаддугаш гІулакх да Директиваш тІа специализаце йоккха терко еш хилар. Завода коллективе кІезига дийша болхлой дукха хилар бахьан долаш хала хул тайп-тайпара изделеш арахецара говзал Іомае. Дале а оахош бокъонца Іома а яь арахеца йолань продукци дукхагІа хьае йиш я тха. Цул совгІа хьалхе а денз хьаеш йоагІача заводашта, цхьайола къаьстта узлаш хьае аьнна дІатІадиллача, кхы а дукхагІа арахеца йиш я продукци.

Масала, сверлильни машина выключатель цхьатарра тха главка пхе заводе хьаю. ХІара заводо ший мах а боакх цох. Шестернеш а ю главка ерригача заводашка. Массанахьа а уж хьаю технологи геттара эсала я. Цхьан предприяте цхьащайола узлаш арахеца йолаяларо торо хулийтаргьяр производственни процессашта механизаци, кхыметтал автоматизаце, арахецача продукце дикал а дукхал а лакхъе.

Кердача пятилетка планаш вахара юкъе а кхухьаш толамца къахьегаш я тха завода коллектив. Дерригача хьокхамашка диллача кхоачашъяьй хьалхарча шин бетта план.

ТІанийца социалистически декхараш кхоачаш а деш цхьоалагІча квартала продукци арахецара план 24-ча марте кхоачашъяьй тха коллективо, хІаьта 29-ча марте кхоачашъяьй продукцена реализаци яра план а. Иштта, толамца чакхъяккха лерхІ оаха кердача пятилетка ерригa план а.

А. МАЛЬСАГОВ,
Назранерча ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода директор.

КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъаяхара социалистически декхараш тІанийцадар «Электроинструмент» завода сборочни цеха коллективо. Уж толамца кхоачашдаьд цо, ханал пхи ди хьалха кхоачашъяьй товарни продукци арахецара квартала план. ШоллагІча квартала чотагІа арахецаргья 20 эзар сома маьха продукци.

СУРТА ТІА: болх беш я цеха коллектив.

Котиев Башир, координатчик

Завода комсомольцаша шоай комитета секретаралла хержар со дІадахача шера. Оаха лаьрхІар заводе самодеятельность вІашагІйолла. Дукха новкъостал эшар тхона цу гІулакха.

Сона дицлургдоацаш цхьа хІама да. ХьалхагІа хетар сона, хІаьта дукха дувцаш а хезадар: кулгалхочоа хьа ловзараш, белам, халхараш Іа яха дукха дагадоагІаш хилац. Цун уйла — план я.

Цкъа тхо, тха кагий нахи мехкарийи латтача хьатІа а вена завода директора А. А. Мальсагова аьлар: «Талант йола нах дукха хила беза шоена юкъе, вІашагІйохка кружокаш, — сайгар доагІар аз а дергда шоана».

Дукха ха ялалехьа пи эзар сом гаргга ахча а денна йоккха духовой оркестр е инструменташ ийцар завода. Тхоай оркестр я тха хІанз. Каст-каст сакъердам хул тха клубе. Цхьа кІира дІадодац тхо мах боацаш тхоай автобусаца Грозне, Нальчике, Орджоникидзе, кхычахьа экскурсе ца долхаш. Кагирхошта сагота хетац заводе салоІача хана.

Нальгиев Беслан, мастер

Дицдала йиш йий, масала, укх тайпара хІама? Дукха ха йоацаш цхьаккха брак йоацаш болх беш массехк саг мара вацар тха экспортни участке. ХІанз бІарчча 14 саг чувоагІа бригада я иштта къахьегаш. Коммунистически къахьегама принцип ма йий: цхьаннена карагІдаьнна дика хІама бІарччача коллективашта а карагІдувларгдолча тайпара хилийта, яхаш. Из декхар кхоачашде гІерт тхо. Никъ хьахьекхар я аз ювца Арсанова Зулпай сборщикий бригада. Цу методах дукха дика гІулакхаш доахк. ВІалла ца хиннача тайпара айеннай цу бригаде болх беча мехкарий къахьегама овсарле, бехктокхам, барт.

Сона а тха ерригача участка коллектива а боккха кхаъ хиннаб цох.

У. Балаев, завода техотдела конструктор

Тхоай завод болх бе йолаеннача хьалхарча деношка денз арахеца изделеш конструктивни а технологически а мамогга дикагІа хилийтар тхоай керттера декхар лоархІаш да тхо. Цу даькъе цхьаццадола хІамаш карагІ а даьнад тхона. Хьаэцаргья вай, масала, ОГМ инженера С. Евлоева оттаяьча конструкцех вІашагІъелла дукха йоккха-йоаца балха атта йола секцеш тІалуста намоточни станок. Заводе из юкъе йоалайича гІоне секцеш тІалуста норма массазза тІехкхоачашъю.

Дика рационализатор хиларца цІи хеза ва литейно - прессови цеха штампай слесарь М. Аушев. Штырь йоаккха штампай конструкци хувцара цо еннача предложене торо хилийтар цхьан операцех оатхал хьаяккха а гоам е а. Хьалха шин операцех шин штампа тІа бе безар из болх. Аушев ше вар из штамп хьаяьр а производствана юкъейихьар а. Цу гІулакхо сборудовани мукъаяьккхар, материалаши электроэнергии кхое торо хилийтар, болх дикка аттача баьккхар. Цун предложенех хийцар заводе Ф4 шайба, шпонка хьайоахача шайбай конструкцеш.

ГОСТ-о дІадеххача тайпара йола шестеренкаш хьаяра, кхалаш йола оатхалаш тІайижжа болх беш хилийта лаьрхІа я ремонтно - механически цеха начальника заместитела И. Измайлова енна зубофрезерни станокаш тІалатта истолаш циггача хьокхаргдола приспособлени хьаярах йола предложени.

Предприяте балха хьалаш тохкача хана эггара хьалха инструментальни цехо арахецача продукцега хьож, хІана аьлча цо арахецача оатхалий дикал а дукхал а технологически оснасткага хьежжа хул. Оснастка дикагІеи аттагІеи хилийтара доккха гІо ду рационализатораша телача предложенеша.

ЧІоагІа чоаяхане болх бар прессформай, литейни формай матрицашта механически обработка ега. Цудухьа чІоагІа лоархІаме яр электродаш кийчдар мара кхы хІама де дезаш йоаца электросийгаца еш йола обработка. Цу гІулакхо оснастка кийчъяра сухал, лакхйир, аттача баьккхар болх.

Иштта теркаме я инструментальни цеха начальника А. Мурадова енна предложени а. Цкъара оатхал хьахоадаеши из дІахо екъаши йолча штампах пайда эца яьлча гІоне 50 процент латунни Іоакъа, электроэнерги, штампаш кхою заводо, оборудованех бизза пайда эц. Къаьсткъаьста оатхалаши узлаши технологи йоацаш хала къахьегаш кийчъе езаш хиларо новкъарле ю программа йолча хана. Машинай конаши накладкаши дІаоттаю моттигаш херхана тедара болх кулгаица беш 3—4 шу даьккхад заводе. ХІара сменах 6—8 саго болх бешые а сборкана мел эша деталаш хьае кхецар болхлой. Цул совгІа хьаеча деталей дикал а лакха яцар.

Иштта производствана боккха пайда беш йола предложени елар конструкторски отдела керттерча механика М. Банхаевас, кхычар.

ЧІоагІа теркам тІабахийта леладу заводе лакха овсарле йолча автоматех пайда эцара гІулакх а. Цу даькъера лоархІаме рационализаторски предложени елар нов. Чанниева, Бекмурзиева, кхы дукххачар а.

КарагІдаьнначох кхоачам беш оамал яц завода творчески къахьегамхой. КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъабахараи пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяраи шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш ба завода рационализатораш.

Заводе чоалханегІеи бехктокхамегІеи лоархІаш болх ба слесара - сборщика бар. Цу балхах дика лоархІаю Плиева Лейла. Ший сменни нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цо. Иштта цо къахьегарах массехказза Сийлен грамотеш деза совгІати деннад цунна, хІаьта баркал дукхазза кхайкадаьд.

СУРТА ТІА: слесарь - сборщица Л. Плиева.

Назрановски профессионально-технически училище дика чакх а яьккха цига балха веиав Цечоев Руслан. ХІанз заводе дикагІа лоархІачарех ва слесарь - сборщик. Цхьа смена дІаяхийтац цо ший сменни норма тІехкхоачаш ца еш.

СУРТА ТІА: слесарь - сборщик Р. Цечоев.

Дукха ха яц «Электроинструмент» заводе Кодзоев Махьмад балха вена. Венача хана револьверщика болх Іомабе волавелар из. Кастта опыт йолча наьха новкъосталца лоацача хана караерзайир цо шийна езаенна говзал. ХІанз заводе эггара дикагІволча револьверщикех лоархІаш ва из. Ший болх дика ховш хиларагІа вІаштІехьдоал цун хІара сменагІа нормаш 150—170 процент кхоачашъе. Дукххача хана денз шоллагІча квартала чотах къахьегаш ва из.

СУРТА ТІА: электросверлилка шпинделана обработка еш ва револьверщик М. Кодзоев.

Наьсарерча «Электроинструмент» завода коллективо чІоагІа лоархІаш сийдеш я токарь Цуроева Дугархан. Хьинаре къахьегаш даьккхад цо ший. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 130—140 процент кхоачашъю цо. Иштта хьинаре къахьегар бахьан долаш «За доблестный труд» яха Ленински Юбилейни медаль еннай Дугархана — коммунистически къахьегама ударника. Цхьаккха сакхат доацаш хул цо кийчъю продукци. Цудухьа технически тІахьожама отдела болхлой гІахьожам боацаш дІаэц цун продукци.

СУРТА ТІА: болх беш я токарь Д. Цуроева.

Татаров Сулейм, цеха начальник

Са меттал тха механически цехе мел волчун а дог гІоздоаккхаш дола дика хетар хилар тхона дукха ха йоацаш. Парте XXIV съезда сийна яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах завода дІа-хьа тела ЦІе байракх тха цеха елар.

Цхьаькха а да ханахьа дагардаргдоацаш. Ше болх бе йолаелча дена массайолча номенклатурий план кхоачашъеш я тха цех. Атта гІулакх дац хІара оаха хьаеча тайп-тайпарча эІамигача а йоккхача а оатхалах дола хьокхамаш цаІ тІехь ца дуташ дерригаш а шоай боарам тІа лоаттадар. Бакъда, укх шера февраль бетта из декхар кхоачашдир оаха. Укх бетта а яккха гІерт тхо из котало.

Цечоева Райшет, токарь

1966 шера тха юрта каст-каста ухаш хиннача агитаторашца дувцаш хозар сона: фунаьхк даьча хана парте XXIII съезд болх бе йолалургья, вахар эргадоаккхаргда цига оттаергйолча планаша, яхаш. Уж беседаш еш дилла а укх «Электроинструмент» яхача завода цІи йоахар цар. Со цу хана совхозе тайп-тайпара балхаш деш яр. Аьхки, гурахь де хІама хулар, дІаьхача Іанна кулгаш даьсса дусар. «Цу заводе яхача фу дар-хьогІ со»,— дагадехар сона. ТІаккха: «Цу къонача наха юкъе товргъяц-кх ха яха со», — аьнна ерригa чІоагІо ехар. Иштта хала ера со укхаза.

ХІанз гаьна я из со шекъяьха ха. Дукха хІама эргадаьннад са вахаре. Юххьанца хьаенача хана кхыметтел станока дІаюхе яха, инструмента дІатІакховда яхьацар. ТІаккха коллективо шийца дІаэйир со. Сона юхе хила гІертар сол хьалхагІа укхаза баьхка кхалнах. ХІанз йиъ професси Іомаяьй аз. Лакхера разряд йола тохарь, слесарь, револьверщица, сверловщица я со. МоллагІа болх бу дІаэтте. Кулгашка низ, говзал енай.

Уйла нигат а хувцаденнад. ХьалхагІа духхьал сайна эша хІама, сай хьашташ кхоачаш ца хилча мара халахетацар. ХІанз тхоай коллектив тІехьайнсача, юкъарча хІаман хьурмат ца деш, къахьегама дисциплина телхаеш тхоашта юкъе саг ниъсвелча цу гІулакха се бехке йолаш санна дог лаз.

Хашагульгов Элберд, профсоюза завкома председатель

Укх пятилетка оаха тхоашта хьалхашка увттаду декхараш хьалха хинначарел мел чоалханегІа, мел доккхагІа да массанена а ховш да. Оаха дІакхайкадаьд уж кепайоазонца а трибунаш тІара а.

Уж кхоачашдара оарцагІбаха лерхІ оаха нах, цар низ, творчески инициатива, вешта аьлча шерра йоаржаяьй коллективана юкъе социалистически яхь.

ХІанз съезд хулача укх деношка дукха дукхагІа ба яхье баьнараш. 800 совгІа саг ва уж. 120-не коммунистически къахьегама цІи яьккхай. 620 цу финиша тІа кхача гІерташ ба. ХІара бетта къаьст-къаьстача болхлой а бІарччача коллективай а къахьегама итогаш ю. Хьалхара моттиг яьккхачарна кхыдола совгІаташ доацаш 250 сом ахча а хьожаду. Сийлен доска тІа, Сийлен книжка тІа боах.

Дикка творчески хьинар айдир тха коллектива партеи правительстваи кхом бара хетадаьча Письмос. 40 рацпредложени елар болхлоша из дувцача юкъа, дукха аьшк, электроэнерги кхояьй. Цу Письмос Іоаяйта опыт дІахо а накъаяргйола хІама дергда оаха.

Дахкильгов Борис, фрезеровщик

Са вахаре мел хинна эргалонаш ерригаш а къахьегамца ювзаенна я. Парте XXIII съезд хулча хана айса пятилетка ханал хьалха чакхъяккха аьнна денна доаш кхоачашдулургдий - хьогІ сона, яхаш шекбувлаш вар со. ХІаьта а тІехь-тІехьагІа кулг Іама даьлар балхаца, овсарле а цунна айелар. Толамца кхоачашдир аз айса тІанийца декхар. ХІанз кастта хургйолча парте XXIV съезда совгІаташ кийчдеш ва со.

Эргалонаш хиннай са партийни вахаре а. КПСС обкома, КПСС райкома бюро член хержав со. ДукхагІа къахьега, Іомавала, дезна декхарийла ву цу гІулакхо.

Оздоев Іалихан, резчик

Кхо шу да укх заводе аьшк тедаш со вола. Ерригача автоматни станокашта ма эшша Іалашъю аз аьшка кусокаш. Со бахьан цІаккха болх мелбенна, станок сеца минот, сахьат дагадагІац сона. Из да аз массаза а доккхал деш.

ХІаьта а айса дукха ха йоацаш яьккха кхоалагІа разряд дукхагІа дагайоал. Кхы а сихагІа, дикагІа аз болх бергхинар тедал да из.

Мишта хургья завода кхоане

Кхувш воагІа саг зувш хул нах: мишта хургья-хьогІ цун тІехьале фу саг хургва-хьогІ цох кхийна ваьлча, аьнна хеташ. Нах санна кхув предприятеш а коллективаш а. Уж санна къа а лу. «Электроинструмент» кхувш йоагІарех я. ХІанз а бокъонца низ беннабац цунга, хьаэца мел беза болхлой хьаийцабац. Цудухьа дукхагІа а дог доагІа цун тІехьален кизга чу хьажа, дІахо йодача хана цун бетталургбола къахьегама пха, хургйола эргалонаш бІаргаго.

Заводо шийна белгалбаь никъ завода директора А. А. Мальсагова бувц. ИйслагІча пятилетка юххера шу чакхдоалаш, арахецаш йола продукци 1970 шера хийцачул 1,5 дукхагІа хургья.

Цу юкъа вайна укхаза бІаргагургья болх беш керда оборудовани, хьаеш керда изделеш. Завода болхлоша шоай говзалагІа, шоай эргалонаш юкъе а кхувлаш шоай чертежех вІашагІъеллай башха затирочни машинка, электротрансформатораш, шлифовалкаш, кхыяраш.

Къаьстта теркам тІабохийтаргба наьха творчески говзал, квалификаци лакхъяра. Завода ерригача цехий мастераш институташ е юкъера специальни дешар дийша заведенеш яьха а практически опыт йолаш а хургба. Цу юкъа 140 саг сайрийнарча школашка дешаш хургва, 65 хургва заочни институташкеи техникумашкеи дешаш.

Назрана къонача болхлой класса из завод улла микрорайон кхы а хозъергья хьалдергдолча 126 квартира йолча цІеноша, болхлошта салаІа деча 40 сага лаьрхІача цІено, 140 бера лаьрхІача ясле, кхыча объекташа.

оагІув кийчъяьр собкор **М. ЗАНГИЕВ.**
И. Плиева суртащ.

Костоев Муса, фрезеровщик

ДІаяха пятилетка укх заводе аз болх беш чакхъяьннай. Дукха ниисденнад цу юкъа са вахаре оаш дувца уж дог гІоздоаха сийрла деноеш. ХІаьта а царна юкъе къаьстта белгалдаккха лов сона 1967 шера октябра ткъоалагІа ди. Цу дийнахь айса, сага новкъостал доацаш цанги яха чоалхане оатхал йир аз. Бокъонца аз дошо йолаш санна хетар сона. «Кхычарна ниисса кулг - говзал кхаьчар согаъ — аьнна кер чу дессар. Дерригa кхыча тайпара хилар са цу хана дела. Болх беча саго, говза кулгаш долчо доккхал сейегІа ду? ХІанз 4-гІа разряд а йолаш кадрови болхло ва со, дукхе ва йоацаш хинна ахархо.

Чахкиев Яхьья, техотдела болхло

Хьалха хинна аргІанара парте съезд хилчахьа дукха эргалонаш хиннай са вахаре. Царех сона эггара дикагІа хетар заочно дешаш айса институт яккхар да. ХІанз госэкзаменаш ала кийчлуш ва. Са дог гІоздоахар дукхьала из диплом хинна Іаи.

Се кхевальча укх завода коллектива дукхагІа пайда бола хІама де, творчество дукхагІа юкъе йохийташ къахьега торо лургья сона дешаро.

Арапханов Іийса, сборочни цеха тІахьожамхо

Дукха ха я со тхоай заводе эстрадни кружок вІашагІйолла гІерташ лела. Таланташ лехай, деррига а вІаштІехьдаьннад. Партийна съезд болх бе йолалуча деношка тхоай болхлошта концерт лургда оаха.

Из да хІана а кхы дІахо йодача хана а са дега тоам бергбола гІулакх. МоллагІа Іа дІадоладаьча хІамах ка ялар — йоккха котало хет сона.

Озиев Башир, фрезеровщика говзал Іомаер

Дицлац сона укх йоккхача заводa коллективе се эггара хьалха ниисвенна ди. 20 октябре дар из. Цехе со дІачуваьча эггара хьалха сона дег чу дессар дар: когашта дала Іомалуш йола бер санна волча со оагІув хьаллаца, со теркалве мукъа хургбий-хьогІ яраш, аьнна.

Шекувла везаш хиннавацар со. Керда волга йІа ма хайнге Іовра а хьаллара а согахьа хьахьежа, хьатІаахаа болабелар кагийнах. Со цхьанна станока тІа болх бана а кулг-говзал йоанаш а волта хайча: «Фрезеровщикаш дукхагІа эшаш ба завода», — аьнна шийца хІавигар со цхьан вІамигача саго. Из вар Дахкильгов Борис.

ХІанз цо мерзъяьй сона ший професси. Болх бе Іомалуш воагІа со. Тхоай заводе венача сагага цо кІезига дийша вале дІахо дешийташ закон да тха, сайрийна школе со деша удийтар а из да.

Кхоачашде хьожаргва со из закон а. коллективо сайна хьалхашка увттаду кхыдола декхараш а.

СИХОНЦА ДІАДУВ ЯЛАТАШ

Март бетта денош дукха дІайха ца ухе а, дийкха денача ден, хІара сахьатах бізза пайда эц Наурски района Ленина цІерагІча колхоза къахьегамхоша. Колхоза 4 комплексни бригадашка дика тоадаьча лаьтта дІадувш да ялаташ.

Ялаташ дІаде доладалехьа 5728 гектар долча кхашта тІунал соцаеш макха баьккхар.

ХІанзлехьа колхозе дІабийнаб 205 гектар кен, 223 гектар горохах эбаь кен. Цхьа ши ди•даьлча дІайийна яргъя 583 гектар горох. Цул совгІа люцерна нийлхьеннача 25 гектар кхай тІа ги тІатесcад. ХІаьта баьцадаараш лелацераша 12 гектар хохаш дІабийнаб.

Хьалха дІаюш йола бобови культураш хІанзлехьа дІайийна яьннай Зайцев Тимофей Никитович керте латта комплексни бригада. Къаьстта дика къахьийгар из болх беча Т-74 яха трактор лелаеча КПСС членалла кандидат волча Еремин Виктор Семеновича агрегата. Кхоъ сеялка яр цун агрегатаца. Норма 140 — 150 процент кхоачаш ца еш ди дІадахийтанзар цар. Цул тІехьаюсаш яцар Дьяков Акима, Калошин Александра агрегаташ а.

Ялаташ дІадувшие макхаш доах укхаза гурахь дийнача ялаташта. ХІанзлехьа макха баьккхаб 2759 гектара тІа. Из болх а сихагІа баьяьлар 1010 гектар кхай тІа макхаш токхадаьча № 3 йолча бригаде коллектив.

Колхоза центральни - ремонтни мастерске чуваьлча гуш я колодкаш тІа латта тракторащ. Уж балха юкъеоза йиш йолаш яц, чархашта тІайохка покрышкаш ца хилар бахьан долаш. Тайптайпара 21 комплект чархаш эш колхоза. «Т-40» яха трактор сеца латт поршнеш яц яхаш. «МТЗ-30» яхар радиатор эшаш я. — 200—250 миллиметр сомал дола шлангаш тоъац хиш деттача аппараташта йохка, — яхаш летк колхоза инженер - механик Василий Леонтьевич Макаров. Колхоза 14 хиш дехкача станцеех ахаш мара болх беш яц.

— Укх тІеххьарча деношка канал дизза хий доагІача хана кхашка хий диллача геттара дика хургдар,—йоах хиш дехкараша а. Бакъда, шлангаш яц. Дом а хьебеш мух хьекха болабалалехьа хий дилла деза кхашка. ТІаккха тІаьдача лаьттана зе дулургдаш миха.

П. НОВАКОВ,
агроном.

ДИКА ДЕШ

Хьамсарча парте XXIV съезда накъадоагІаш декхараш тІайийцад оаха, дешархоша. Дика дешар, помещени цІена хилийтар, ханнахьа урокаш тІа ахар, дисциплина дика хилийтар съезд: дола совгІат лерхІ оаха. Урокаш йистеяьлча каст-каста вІашагІа а деттадуш уж мишта кхоачашду къестаду оаха. «Прожектор» яха пенгазета арадувл тха классе. Кхоачамбоацараштa критика а еш карагІдувлача дихача гІулакхех язду оаха цу тІа. Пенгазета эрадоахараш ба классе дикагІбола активисташ Шадыжев Идрис, Батакиева Рая, Гадаборшева Тамара, Халиулина Рая.

КПСС XXIV съезда сийна яхье баьннача дешархоша толамаш даьхад. ДикагІа деш, урокаш тІа ух, дисциплина тоаеннай. Дукха классал арахьара болх бу. Цига тайп-тайпара мероприятеш чакхйоах дешархоша. Бетта цкъазза арадувлача пенгазета тІа тІема а къахьегама а турпалхоех, партех. Даьхенах язьяь стихаш кепаетт.

Р. КОКОРХОЕВА,
Наьсарен района № 1 йолча школа 9 «а» класса дешархо.

Къаьстта дика къахьег укх шера Грозненски химически комбината № 15 йолча цеха химикаша. ХІанзлехьа кхоачашъяьй цар укх шера хьалхарча квартала плани тІайица социалистически декхараши. Планал совгІа укх юхедисача деношка арахецаргья цеха коллективо бІаьш тоннаш продукци. Къаьстта дика къахьегаш ба аппаратчикаш нн. Тимощенко, Корнеев Новиков, Пасонова кхыбараш.

Сурта тІа: аппаратчикаш В. Тимощенко, П. Корнеев, С. Новиков, смена начальник А. Пасонова.

С. Хугаева сурт.

Керттердар—хьакхарч лелаяр дегІадоаладелга

Хьакхарч лелаяра специализаци концентраци яра эггара хьалхарча опыто хьахьекхад из гІулакх чІоагІа пайдана хилар. Цу цхьан ханна, производство промышленни ларда тІа лелаеш долча хьакхаца лелаеча боахамаша болх беча юкъагІа гучадаьннад, племенной балха массазара методаш, хьайбаш кхабарен леладарен способаш йоккхача производствана массаза а мегаш на хилар. Наьха санна дукхагІа хул лелаяна яргІоаца зоотехнически ветеринарни условеш кхоачашъяра даькъера халонаш.

Къаьнарча методегІа болх бет хиннача Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза хьакхарч лелаерий вІаштІехьдаьннадац хьакхий дулх даккхара, из даккхарга дІабода мах лохбара оттаяь планови заданеш кхоачашъе. Масала, 1970 шера цу совхозе хьакхий дулх даккхара план 46 процент мара кхоачашъяьяц, деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхІача тІакхеташ дола дулх 180—250 грамм мара ца хилар. тІахьожам боацаш хьакхарч аьрхІ ахийтар, пайда лургболча тайпара доакъараш ца дехкар бахьан долаш да из.

Цу совхоза хьакхарч лелаеча ферма 1970 шера 38,5 эзар сома зе дир, цхьа центнер хьакхий дулх даккхарга дІабаха мах 138 соми 47 кепиги бар планагІа лаьрхІача 77 сомаи 57 кепиган метта. ХІаьта лоаллахарча «Гудермесский» совхозо дуккха а дикагІа баьб болх. Хьакхарч лелаеча фермера 26 эзар сом совгІа дохол яьккхай, планагІчул дуккха а лохагІа ба хьакхий дулх даккхарга дІабаха мах.

Дукккачар дог тийшад промышленни ларда тІа хьакхий дулх доахийга вІаштІехьдаккхара шоашта дуадаьча доакъарашкеи капиталовложенешкеи дІадахийтар совнагІа юха меттаоттаде тарлуча хьайбаех пайда эарца дувзадена дола дуккха зоотехнически, организационно - экономически, инженерни, ветеринарни дешаш кердача тайпара къоастаде-дезаш хиларах.

Тха боахамашка хьакхарч лелаярах боалн пайда кхы тІа а кІезиглу хурскаш хьахилийтарен кхеярен гІулакх во лeладарах.

Хурскаш кІезига хьахургІолча дІатІакхоачаде йиш яц гІулакх. ХІара фермерча специалистий саготагІа дола декхар да хурскаш лелаярен кхеярен хьалаш бокъонца къоастаделга.

Фермашка эггара дукхагІа нийслуш дола кхоачамбоацараш— Іаьхарен гайна яхкаш йолен нана хьакхарч, хурскаш сов дукха лелаяр, нийсъяь вІаштІехьъяханза йолча рационагІа уж кхабар. Хьакхарч ишта лелаеш хилча, нана хьакхарч кІезигагІа яхк, Іоъь хурскаш заьлза хул.

Іаьхарен гайна яхкаш йолен нана хьакхарч ткъаьнел дукхагІа цхьана хургйоацаш лелае еза. ГІонна йола нана хьакхарч къаьст-къаьста ца лелайича мегаргъяц, фуна лаьрхІа борша хьакхарч 10 цхьана йолаш, фу доладайта кхоабаш йола се хурскаш 25—30 цхьана йолаш лелае еза.

Халахете а, из тайпа гІулакх «Дружба» совхозе гуш дац.

Данза даргдоапаш цхьаькха хІама, а да — ноаноштa тІехьара къоастаяьчул тІехьагІа хурскаш лелаярен кхабарен хьалаш цІаьхха хувцадалийта мегаргдац. ХІаьта а из правило телхаеш я.

Якхаш йола хурскаш массиза а екъагІчеи йІайхагІчеи помещенешка йоахкаю. Іатта шура хьувкх, дикагІа дола концентрировании доакъараш тел царна, хІаьта тІехьара къоастадаьчул тІехьагІа кхыча вогІача, дуккха цхьана йолаш хурскаш кхоабача, хьалхагІа шошка хиннача тайпара дика хьалаш доацача свинарникашка дІачулоахк уж, эсалагІа дола доакъар дехк царна. Наьна шурен дика доакъараши доацача хьалашка нийсъенна хурскаш тишлу, ондаялац.

Биъ бутт баьннача хана 20 а кхы кІезигагІа а килограмм оз хурскаша, цудухьа уж интенсивно кхабарах кІезига пайда боал.

ГІулакх тоаде хала дац. Укх тайпара хурскаш кхеяра технологи кхоачашъянза яргъяц:

ТІехьара къоастаяьчул тІехьагІа ши кІира даллалца, шоаш яьхккача станокашка ют хурскаш, тІехьара къоастаяле хьалхагІа шоапита тийна доакъар тел царна, хІаьта 2,5 бутт баьлча вокх группе дІачуяла еза. ЙоккхагІа хилийта еза станкови майда хІара хурска 0,5 квадратни метргара 0,55 квадратни метрга кхоачаш, доакъар дуа моттиг а, иштта 25 сантиметрга кхоачаш шеръе еза.

Деннеи бийсаннеи кхозза, доакъаращцеи микроэлементашцеи бокъонца нийсбаь, дика витаминаш йоахка кхача тела беза хурскашта. Бийда болаш, дакъа худар санна кийчбаь тела беза кхача.

Иштта нийса никъ дІахьош я хІанз «Гудермесский» совхоз. Цу совхозе цхьан станока чу 50—60 хурск йоаллаю, царна дикагІа йола рацион тел, комбикорм, килькахяь паштет, минеральни витаминни подкормика юкъе я йолаш.

Хурскаш кхеяра из тайпа система юкъейоалаяро торо лу юкъера лаьрхІача деннеи бийсаннеи тІакхеташ дола дулх 260 граммагара 500 грамм а кхы дукхагІа а алсамдаккха, дІадодаш дола доакъар а 3,6—3,9 доакъарий единицага кхоачаш кІезигде. ХІаьта 4,5 бутт баьннача хурскаха эзэча 48—50 килограмм хургья.

Цу тайпара хурскаш дулха лаьрхІа чуоттаяь кхоабача дІачуенначул тІехьагІа торо хул уж сихагІа ондаялийта а долче, тІехдика хьакхий дулх дукхагІа даха а.

Майрра дІабахьа беза хьайбай фу промышленни хьисапе вІашагІъэдара никъ. Вай республика хьалашка хьакхарчий фу вІашагІъэдара дикагІа дола тайпаш да «северокавказски», «украинская степная белая», «крупная черная» яхараш.

Хьакхарч лелаеча боахамаша хІанзе а денз уйлае еза племенной балха схема, цу тІа оттаде деза гибридни хьакхарч лелае долалулга. Из - атта дулургдолаш хІама да хІана аьлча кердача пхе шера боахамашка хьалъерггйолаш я 8—10 эзар хьакха лелае йиш йола, дулха лаьрхІа хьакхарч кхоаба дуккха комплексаш.

ХІара боахаме лаьрххІа уйла а яь оттаяь товарни хьакхарч лелаяра система вІаштІехьа а яьккха, хьакхарч лелаелга цу наькъаца промышленни ларда тІа даккхар дІаухийта къахьегами доакъараши кІезигагІа долаш хьакхий дулх дикка дукхагІа дахара хьайбай боахама цу даькъа хьалхашка оттадаьча декхаро ма яххара да.

И. ЛЮТЕРОВ,
Гудермесски района юрта боахама управлене вокхагІвола зоотехник.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНЕ ТОЛАМ

Дикача эргалонашца накъайода Советий мехка общеобразовательни школа Коммунистически парте XXIV съезд. Уж эргалонаш латт керда программаш, учебникаш юкъедоаладарах, юххьанцара школа кхаь шера дешар хьекара ханага ялараx, берригача кагирхоша юкъера образовани чакхйоаккхилга кхоачашдарах.

КПСС XXIII съезд хинначул тІехьагІарча юкъагІа алхха Нохч-ГІалгІай чу халкъа образовани дегІайоалаярга пачхаьалкхено дІадахийтад 190 млн. сом. Школаш, деша даха ха кхачанза долча берий учреждениеш, хьехархошта чуіе цІенош хьалдарга дІадахийтад 13 млн. совгІа сом. Цу юкъа хьалъяьй 36 эзар дешархочоа моттиг йола 27 керда школеш царех хетта хьатІаяь зданеш. Царех нийсса ахаш хІана яц аьнна яраш кхычахьара хьара хьахийцача, вешта аьлча исполкомий, колхозий, совхозий ахчах хьалъяьй.

Укх тІеххьарча шерашка сийрда, паргІата классаш, дешара кабинеташ, мастерскеш, спортивни залаш а йолаш йола керда типови школьни зданеш хьалъяьй Буро-кІал, Наьсар-Керте, Экажкъонгий-Юрта, СурхотІа, городе Назрание хьалъяьй 520 дешархочоа моттиг йола школа, хьалъеш латт 964 моттиг йола цхьакха школа, хьалъяь яьинай школа-интерната дешара корпуси общежитии.

МалгІабика районе типови школаш хьалъяьй СоагІапча цаІи городе МалгІабике шиъ.

Керда типови школьни зданеш кхьачай дешархошкеи хьехархошкеи Сержень-Юрта, Октябрьское, Ачхой - Мартане Алхазурове, Урус-Мартане, ЗІамигача АтагІа, Гикало цІерагІча поселке а кх. дІ. Юкъерча школашка интернаташ хьалъяьй Советское - Юрта, Наурски района Мекенскии Калиновскии школашка. 1320 а 964 а моттиг йолаш массехк йоккха школа хьалъяьй г. Грозне. Школьни зданеш дукхагІа хьалъяро йиш хилийтай берригача школьникех 52 процент барий занятеш хьалхарча сменагІа вІаштІехьъяха.

ХІара шера дукхагІа чІоагІлу школай дешара - технически база шерагІа пайда эц дешара технически экранни средстваех. Алхха укх тІеххьарча пхе шера 101 дукхагІа хиннай кинофицированни школаш, школаша а школашца йоацача учрежденешеи ийцай гоьтта пленка йола 203 киноаппарат, дуккха магнитофонаш, телевизораш, радиоузлаш.

Укх шера республике болх беш 445 общеобразовательни школа я. Царех 61 — юххьанцара, 164 — бархІ шера, 220 юкъера цига дешаш ва 258,2 эзар дешархо, вешта аьлча республике бахача нахах хІара виълагІа вар дешархова. 1966 шераца нийсбича 28 эзар саг дукхагІа хиннаб дешархой. Республике болх беш 15 школа-интернат, санитарни школай сеть, айпе долчеи кхетамах телхачеи берашта лаьрхІа къаьстта школаш я.

КПСС XXIII-гІа съезд хинначул тІехьагІа юкъерча общеобразовательни школай сеть 162-нинегара 220-нега кхоачаш дукхагІа хиннай, хІаьта царех 77 процент юрташка я. ТІа-тІа дукхагІа хул лакхерча — 9—10-ча классашкара дешархой. Масала, нагахьа санна 1966 шер 13,5 эзар саг уж хиннавале, 1970 шера 19 эзарнега дІакхоач уж. Из-м кхетадеш а да, массанега а юкъера образовани яккхийта лаьрхІа я вай советски школа. Иштта аьннад йислагІча пятилетках йолча КПСС ЦК Директивай проекта тІа.

Октябрьски революци хилалехьа Нохч - ГІалгІайчен юрташка нагахьа хиннаяц юкъера школа. Алхха пятилетка шерашка бархІ шера образовани яьккхай вай республикерча 74 эзар совгІча кхувш боагІараша. Цу юкъа общеобразовательни школашка йиза юкъера образовани яьккхай 31 эзар гарггача зІамигача сагои йоІои. Царех 17 эзар совгІа бараш юрташкара ба. Юкъера школаш яьхача дукхагІчар халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка къахьег. Цхьабакъда, кІезига бац уж мехка ВУЗ-ашка дІахо дешаш а.

КІезиг-дукха тоаденнад дешархой контингент эша ца йолийтилга. Нагахьа санна 2—3 шу хьалхагІа юххьанцарча классагара доладенна 8 класс чакхйоаккхаш дола бераш 53—57 процент мара хиннадеце, 1970 шера из процент 70совгІа хилар. Дешархоех тоъал доккха дакъа — 62 процент, 8 класс йистеяьккхачул тІехьагІа, общеобразовательни школай 9 классашка дІахо дешаш да. Нагахьа санна 8 класс йистеяьккхачул тІехьагІа специальни юкъерча дешара заведенешка. ПТУ, болх оеча кагирхой сайрийнарча школашка деша багІараш а тІехьа лаьрхІача, юкъерча дешара дерригача тайпаша чулаьца кагирхой дукха а дукхагІа хургба.

Шорттига, цхьабакъда, тешшаме йолх республика школаш успеваемость лакхъяра, дешархошта знанеш дукхагІа ялара, шоллагІча шера чубусараш кІезигбара наькъагІа (укх тІеххьарча шерашка 5 эзар саг кІезигбеннаб шоллагІча шера чубусараш. Масала, нагахьа санна ерига школаш хьанийцача 1966—67 дешара шера общеобразовательни школашкарча дешархой успеваемость 91,6 процент хиннаяле, 1969—70 дешара шера 94,4 процентага кхоачаш айелар из. Бакъдар аьлча, Российски Федераце дикагІа болча хьокхамех бац из, цудухьа республика хьехархоша шоай беррига низ тІабахийтаб укх гарггарча шерашка РСФСР дикагІа йолча школашта техьаккхера.

Тоеннай дешархой знанеш а. ДІадахача дешара шера «дикеи» «тІехдикеи» дешаш дешархой 26,9 процент бар. Дешархошта кІоарген чІоагІен знанеш тел Наурски, Ведана, Гудермесски, Сунженски, кхыча районий дукхача школашкарча хьехархоша. Наурски районерча берригача хьехархоех аханеша шоллагІча шера чудиса бераш доацаш чакхдаькхар дІадаха дешара шу.

Дика а барт тайна а болх бу РСФСР школа заслуженни хьехархочо Тамара Михайловна Поговас кулгалдеча гор. Грознерча № 4 йолча бархІ шера школа хьехархой коллективо. Цу школера аханел дукхагІа бола дешархой «дикеи» «тІехдикеи» дешаш ба. Укх тІеххьарча пхе шера юххьанцарча классашкара беррига дешархой классера классе хьалчубувл. ТІеххьарча массехк шера дешархой успеваемость лакха йолаш хьайоагІа № 1 йола Карабулакски юкъера школа (директор РСФСР школа заслуженни хьехархой Фролов Михаил Савельевич), Ачхой - Мартанера юххьанцара школа, курчалоевски Алхан-Калински юкъера школаш, № 58 йола юкъера школа, дукха кхыяраш.

Дешара кинофильмашца школашта гІулакх дара болх беш кхоъ фильмотека я — 6,5 эзар фильмокопи долаш йола республиканскии шиъ районий юкъарен.

Даьшта - ноаношта доккха новкъостал ду 13 эзар совгІа, дукхагІча даькъе боккхийча дозалех бола дешархой чулаьца йола, дуккхача школашка вІашагІъехка дІаьхдаь ди дола школаш. ДІаьхдаь ди долча группашка деша уха дешархой алхха дІадахача цхьан шераца нийсдича йозза дукхагІа хиннаб.

Республикерча школашка болх беш 12 эзар совгІа хьехархо ва. Лакхерча классашка болх беш ба чакхъяьнна лакхера образовани йолаш бола 76 процент хьехархой. Уж 1330 саг дукхагІа ба пятилетка йолалуча юхье хиннарел.

Республикерча хьехархоех 31 саг «РСФСР школа заслуженни хьехархо» яха цІи лелаеш ва, 100 хьехархой школай кулгалхойн — «Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни хьехархо» яха цІи енна ба, къахьегаме толамаш дахарах СССР ордеанаш еннай 61 сага, 655 дикагІа болча хьехархоштеи школай кулгалхоштеи «Халкъа просвещене отличник» яха значок еннай.

Дешар кердача программа тІа даккха дезаш хиларо халкъа образоване органашкара дІалийхар хьехархойи школай кулгалхойи говзал лакхъелга. Цунца дувзаденна республика просвещене Министерства, хьехархой говзал лакхъеча институто, халкъа образоване отделаша дикка болх чакхбаьккхаб цар квалификаци лакхъеча, уж говзалах кхебара, кердача программагІа болх бе кийчбара хьехархоштеи школай кулгалхоштеи новкъостал деш.

1966—67 дешара шера денз хІанзалца курсашкеи семинарашкеи говзал лакхъяьй 10 эзар совгІча хьехархочои школай кулгалхошеи. Алхха укх карарча дешара шера курсашкеи семинарашкеи дешаш хиннав 5003 саг.

Цу дерригача хІамаша, шеко йоацаш, новкъостал ду школашта кулгалделгеи дешара-педагогически процесси тоаяра. Цунца цхьана дуккха цІенхаштта кхоачамбоацараш да школай, халкъа образоване органий балха тІа. хІаьта уж цІендаь дІадахара наьха санна къахьега дезаргда хьехархой а школайи халкъа образоване органийи кулгалхой а. Царех керттердар — шоллагІча шера бераш чудусаш хилар. Уж хІанз а Іалаьмате дукха да. ШоллагІча шера чудусаш нагахьа бер хургдоацаш, овлангара денз тоабе беза школашкара дешаракхетама болх. Дукха хІама де деза школай дешара - материальни база чІоагІъяра, хІара юкъерчеи бархІ шереи школе хІанз дІадехарашка хьежжа кийчъяьй дешара кабинеташ хьалъяра гІулакха; школашка кхаь сменагІа дешилга дІадаккха деза школаш дукхагІа хьалъярен цу гІулакха юкъе дакъа лацара республикера промышленни, боахама организацеш, колхозаш, совхозаш дукхагІа юкъеозарен чотах; укх гарггарча шерашка берригача кагирхоша юкъера образовани йоаккхилга Іалашде деза.

Шеко яц, республикерча хьехархоша, халкъа образоване органаша партийни организацей кулгалца кхувш йоагІача тІехьенга дешийтаран кхетам балараи тхона хьалхашка латта декхараш сийленна кхоачашдергхиларах.

Н. ДЕМУШКИН,
хьехархой говзал лакхъеча республикански института методист.

ІОАХАРИЙ ДУКХА ДУ

Шелковской районерча «Коминтерн» колхоза жа-товарни фермай жерчий Іулашка укх шера цуххьашха чакхдаьккхад цкъа дахкаш дуккха жерч цхьана дахкийтилга. Из керда гІулакх укхаза дика кийчо а яь чакхдаьккхар.

Жерч хьалхагІа а дахкийтилга чаккдаьннад боккхагІболча жаІуй А. Аджигильдиевеи Б. Амангельдиевеи Іулашка. ХІара Іулаца ворхІ бІаь гаргга жий ба. Жа дахкача ханага дика тоаденна а долаш кхоачадир жа Іуша. Іоахарий дІачуэца дика помещенеш кийчйир. Сийрдача, паргІатача теплякашка эшшача боараме кІалхьарца ча дера.

Жерч цхьатарра дахка доладелар. Февраль бетта хьалхарча итт дийнахь дахка доладенна жерч кІира доаллашехьа а дехка даьлар. ХІара денна 100—120 унахцІена Іаьхар гІаккхетар кошаре. СменагІа вІаштІехьбаьккхабар сакманщиклй болх: болх беш хІара бархІ сахьат массаза доал хувцилора кошарера сакманщикий группаш.

Хаи кІаьдбалари па къовсаш къахийгар цу деношка боккхагІболча жа Іушеи жа Іуй бригадай членашеи. Цу жа Іуй Іулашка хІанз жа дахка даьннад. Іоахарий дукха даьд. Бахкача хІара бІаь жийна лоарлІаш 145 Іаьхар баьб.

Іоахарий унахцІена, низ болаш, дика оидадувлаш да. ДегІаахара эшаш мел йола минеральни подкормкаш тел царна: люцерна йол, Іоахараштa ультрафиолетови зІанараш гелача электрически лампашца йІоахъеш йолча йІайхача помещенешка доахк уж.

— Жерчий Іулаш цкъа дахкаш дуккха цхьана дахкийтар пайдана хилар гуччахьа да, — йоах воккхагІволча жа Іуно Б. Амангельдиева, — дукха Іоахарий даьд. тхона, шу чакхдалалехьа паччахьалкхенга дохкарІ дика тоадолийтаргда оаха уж.

Е. ФАРНИЕВА.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

«ГІишлошъечеи промгІишлонматериалийи болхлой профсоюза обкома пленум хилар укх деношка. ГІишлошъеча организацеша, промгІишлонматериалий управленеи «Чечингсельстрой» трестои съезда сийна тІайица социалистически декхараш мишта кхоачашду дийцар пленумо. Цу хьакъехьа докладаш йир новкъостaша Омарова, Саткадалиева, Муртаева. Докладчикаша а царел тІехьагІа къамаьлаш даьраша а белгалдаьккхар дуккхача гІишлошъеча организацеша съезда сийна тІайица декхараш ханал хьалха кхоачашдеш хилар.

ДІахо социалистически яхьа кулгал дара боарам лакхбара тІаберзабаь соцам гІанийцар пленумо.

Ч. СЕРГЕЕВ.

ЛАЬТТА—ХАЛКЪА РУЗКЪА

СССР Конституце ма яххара, лаьтта паччахьалкхен доалахье, вешта аьлча, дерригача халкъа да.

РСФСР-е лаьттанцара гІулакхаш нийса вІаштІехьдоаха керттера закон да 1970 шера 1 июне РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо чІоагІдаь РСФСР лаьттан кодекс.

Лаьтта пайда ийбе дІател: колхозашка, совхозашка; кхыйолча юртбоахама паччахьалкхен, кооперативни, общественни предприятешка, организацешка, учрежденешка, промышленни, транспортни, кхыча юртбоахама, общественни предприятешка, организацешка, учрежденешка, хІаьта иштта гражданашка а.

Лаьттах пайда ийберий бокъо а я, декхар а да лаьттан участкаех духхьала уж пайда ийбе дІатийннача гІулакхашта, толашагІча тайпара пайда ийбелга.

Лаьттах пайда ийбераш декхарийла ба лаьтта хьахула хьувкъам лакхбара дола эффективни гІулакхаш чакхдаха, лаьттан тІехенна феи хини эрози ца хилийта организационно - боахама, агротехнически, хьунмелиоративни гІулакхаш ле, лаьтташта тух тІа ца дуалийта, уж бІех ца далийта, цар тІа оасара баьцаш ца ювлийта, лаьттан тІехе толхаю кхы процессаш ца хилийта.

Лаьттах пайда ийбара законо оттаяь бокъонаш хадданза телхаеш хилча лелаераша нийса пайда ца ийбу лаьттан участкаш царгара дІаяха йиш я.

Колхоза Хьокхама Уставои цунга хьежжа тІайийдаьча колхозий уставашеи дІачІоагІдаьд колхозии лаьтта моллагІча тайпара а кІезигделга е колхозо пайда ийбеча лаьттай доазонаш хувцилга, колхозхой юкъара собрани раьза а йолаш, йоагІІаш йолча паччахьалкхений органий решенеех мара чакхдаха йиш на хилар. Цу тІа а хий дехкеи тІоадал дІаьккхаи дола, оаха лаьтташ, сомийи комсайи бешамаш тІайола лаьтташ юртбоахама доацача гІулакхашта телаш дац.

ХІаьта а йолаш я законо дІадеха из гІулакх телхаду моттигаш. Иштта, Ведана района Ленина цІерагІча колхоза оахаш дола 1 гектар совгІа лаьтта дІа а лаьца, цу тІа гІишло яьй Веденски ремстройучастка. Орджоникидзе цІерагІча, Ленина цІерагІча,XX партсъезда цІерагІча колхозий колхозхой юкъарча собранией мукъа а боацаш, Советски къахьегамхой депутатий райсовета исполкомо решенеш тІанийяьй А. Шерипова цІерагІча юрта, Итум - Кхаьла, ДІай гІишлошъе лаьттан участкаш къестае.

Лаьттан законодательство телхадарах бола бехктокхам оттабаьб СССР Лакхехьарча Совета Президиума 1970 шера 14 маерча указаца. Лаьттан законодательство телхадара бехке болча гІулакхерча нахаи гражданаштеи административни порядкагІа гІодаш детт.

Духхьала паччахьалкхен ший доалахьа дола лаьтта пайда ийбе мара дІатедац. Лаьтта паччахьалкхен доалахьа хилара бокъо гуччахьа е къайлагІа телхаелга дийхха да. Лаьттан участкаш йохкар - ийяр, караехкар, наха хьежаяр, совгІата телар, арендагІа телар, шоай лоІамагІа хувцар, лаьтта паччахьалкхен доалахьа хилар гуччахьарча е къайлагІарча кхыча тайпара телхадар бокъо йоацаш да.

Советски законодательства уголовни бехктокхам бу иштта лаьттан участок саго ший лоІамагІа дІалацар е хувцар е йохкар-эцар санна дола е лаьттанна национализаци яра закон кхыча тайпара телхадар санна дола гІулакхаш дарах — ялх беттагара цхьан шерага кхаччалца йолча хана воабара балхаш дайт е бІаь сомага кхаччалца гІод тох. Ший лоІамагІа чуваха цІенош хьалдарах е цІеноштa кхы гІирс хьатІабарах ялх беттагара цхьан шерага кхаччалца тоабара болх байта ха тох, бокъо йоацаш къалбаьча гІирса конфискаци а еш.

Мелла хала хете а вай республике хІана а йолаш я гражданаша шоай лоІамагІа хІамаш дІас а цІенош де а лаьттан участкаш дІалувцаш. Цу наха халкъа судаша уголовни бехктокхамаш даьд. Иштта, 1970 шера ший лоІамагІа лаьттан участок дІалацарах Шаьла района халкъа судо алапех 20 процент кІал а соцадеш 1 шера товара балхаш дайта суд яьй Умаров Рамзана; «Джалка» совхоза лаьттах 0,5 га ший лоІамагІа дІа а лаьца, цу тІа коартолаши сьмарсаьхки, дІаберах 60 сома гІод техад Абубакаров Усама. Шоай лоІамагІа дІалийцача лаьттан участкаш тІа бокъо йоацаш цІенош хьалдарах, царна конфискаци а еш, товбара балхаш дайта суд яьй халкъа судо Ачхой - Мартана ВалергатІарча Чагаев Доккина, Шаьла районерча Асхабов ИсмаІала, Абубакаров Пихана, кхычарна. Шоай лоІамагІа лаьттан участок дІалувцарах уголовни бехктокхаме ээаб Наьсарен районера Яндиев У., Барахоев А., Местоев В., Местоев М., Грозненски, Ножай - Юрта, кхыча районашкара дуккха а гражданаш.

Дерригача лаьттаех пайда ийбара паччахьалкхен тІахьожам лоаттабу министерствашка, ведомствашка, паччахьалкхен, кооперативни, общественни предприятешка, организацешка, хІаьта иштта гражданашка лаьттан законодательство, лаьттах пайда ийбара порядок кхоачашъяйтара, лаьтташ дикагІа пайда а ийбеш, лора а деш леладайтара.

Лаьттах пайда ийбара хьенно-хьара законаш кхоачашдара йоккха роль йолаш я къахьегамхой депутатий юртий Советаш. Юрта, поселка Совета хьакъехьарча ЗаконагІа юртий Советаша тІахьожам лоаттабу берригача лаьттах пайда ийбераша Совета територе тІа лаьттах пайда ийбара законодательство кхоачашдара, цар тІахьожам лоаттабу колхозийи совхозийи ковний фондах нийса пайда ийбара, ковний лаьттан участкай боарамаш меттахьа хилийтара. ХІаьта а цхьайолча юртий Советаша кхоачам болаш тІахьожам лоаттабац законодательство кхоачашдара. Республика лаьтташ къестадара органаша 1969 шера духхьала колхозийи совхозийи лаьтташ шоай лоІамагІа дІалувцар гучадаьхад: Ачхой-Мартана районе 40-нахьа, Грозненски районе 31-нахьа — бархІ-бархІ гектар, Гудермесски районе 20-нахьа — 3 гектар, Шаьла районе 230-нахьа — 193,3 гектар, Урус - Мартана районе 18-нахьа — 14 гектар, и. кх. дІ.

Грозненски района № 3 йолча сомий - баьцадаарий совхоза директора Н. Маликовеи керттерча агронома Н. Хацараулеи, лаьттан закон телха а деш, 1970 шера совхоза болхлоштеи гІулакхерча нахаи совхоза оахеча лаьттах хІаранена 0,1 га еннай хаьс-бешамашта лаьрхІа, цхьабарий оттабаьча боарамал дуккха тІех а йоалаш йолаш кое тІарча лаьттан участкаш йоллашехьа.

Ачхой - Мартана района «Орджоникидзевский» совхозе хаьсбешамашта лаьтта къоастадеш доагІаш долчул 32 гектар дукхагІа къоастадаьд из. Цу района «Лермонтовский» совхозе духхьала 1970 шера а 5 саго шоай лоІамагІа лаьтташ дІалийцад, хІаьта царех цхьаннe цу бокъо йоацаш дІалаьцача лаьтта гІирс хьалбе а кхийнад. Юртий Советаша а совхозий кулгалхоша а дукхале яьц цу гІулакхашта.

Цхьайолча юртий Советаша йоагІаш йола учет яц бахача наьха коашкерча участкай, коашкарча лаьттай боарамаш хувцадалар ковний а лаьттай а шнуровой книжкаш тІа дІаяздац. Из бахьан долаш бахача наьха коашкара лаьтташ дизза дІалаьрхІадац, цудухьа юртбоахама налогаш а кІезигагІа лерхІаш уттаю. Иштта, Ведана района Кирова цІерагІчеи Ленина цІерагІчеи колхозашка массехк шера чухьа лаьттан шнуровой книжкаш тІа цхьаккхе а хувцам дІаязбаьбац. Ленина цІерагІча колхоза территоре тІа бахаш дуккха а гражданаш ба, шоаш колхоза членаш боацашехь а колхозхошта нийсса коашкара лаьтташ а долаш.

Лаьтташ дизза дІалархІанза йола моттигаш я Наьсарен района Дошалкъа - Юрта (11 боахамга 1,57 гектар совгІа я), Грозненски района Комсомольски-юрта (4 боахамга 0,33 гектар совгІа я), Шаьла района Германчуке (6 боахамга 0,43 гектар совгІа я), и. кх. дІ.

Лаьтта — советски общества лоархІамегІа дола рузкъа —юртбоахама производства керттера средство а халкъа боахама дерригa доакъош дІанийсдара арен моттиг а я. Дерригача лаьттаех Іилман ларда тІа, толашагІча тайпара пайда ийбелга, уж лораделга, лаьттан тІехе ма мотта дукхагІа хьувкъамаш дувргдолаш тоаелга халкъа юкъара декхар да.

М. МЕРЕШКОВ,
Нохч - ГІалгІай АССР прокурора помощник.

СЪЕЗДАГАРА

СЪЕЗДАГА

ЗНАНЕШКА БОДА НИКЪ

КПСС XXIII съездан кул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхоачашъяра тIаргIертта къахьегаш хиннаб Нохч - ГIалгIай республика юрта боахама къахьегамхой. Промышленноста болхлой новкъосталца дIаяхача пятилеткагIа дикка дегIайоалаяй колхозийн совхозийн экономика, тоаденнад юрта боахама къахьегамхой культурно - бытови хьалаш.

Пятилетка шерашка дикка лакхъеннай юрта боахаме къахьегама овсарле кхашкарен фермашкарен йоаккха продукци алсамъяьннай. Иштта, бархIлагIча пятилетке республика юрта боахама къахьегамхоша йоаккха продукци юкъера лаьрхIача шера 28,5 процент дегIаенай.

Юкъара боахам дегIабарна чIоагIъеннай колхозийн совхозийн экономика, тоаденнад юртарча къахьегамхой вахара хьалаш. ХIара шера доходаш лакхлуш долча боахамаша дуккагIа дIаухийт ахча юрташ тоаярга, культурен быти дегIайоалаярга. Цудухьа укх тIеххьарча хана хувцаденнад вай юртий сибат.

Лакхъеннай пятилетка шерашка колхозийн совхозийн рентабельность. Иштта, Шелковской района «Коминтерн» колхоза тIабена пайда 1966 шера 1560 эзар сом хиннача 1970 шера 2,9 миллионага дIаккхоачаш лакхбеннаб. Колхозхочо юкъера лаьрхIача хIара бетта 120 сом алапи эц. Цунга хьежжа дукха ахча дIаухийт боахамо культурно - бытови объекташи наха чуIе цIеноши хьалдара. Пхе шера укхаза хьалъяьй школа, культура цIа, берий беш, бытови гIулакхаш лоатталду цIа, шинъ тика, столови. 107 колхозхочун дезал боахама чотах даьча кердача цIеношка баха хайшаб. Шоай юрташка водопровод, газ чуйиллай, наькъашка асфальт биллаб. Колхозхой хIара кхоалагIча цIегIа холодильник я, хIара шоллагIча цIагIа телевизор латт.

ЧIоагIа йоакхо ю цу боахамэ къахьегама ветераний. Царех дукхагIбараш сийдола колхозник яха цIераш енна ба. Царна луш дола пенси 50 процент лакхагIа да, мах бовцаш путевкаш а телаш салаIа ухийт уж. Дукха даьд шоай юрташ тоаяран къахьегамхой вахара хьал тоадаран Наурски, Грозненски, Сунженски, Ножай-Юрта районашка.

Пятилетка хьалхарча дикъ шера республика юрташкарча 7700 цIагIа газ чуйиллай, 738 километр дIоахал долча наькъ тIа асфальт биллаб, 126 километр дIоахал водопровод яьй, дукха тротуараш еххай, 147 тикей 46 наха кхача кийчбу предприятеши хьалъяьй.

1965 шерарчул шоаза дуккагIа еххай вай юрташка телевизораш, хIаьта холодильникаши баракъаш дутта машинаши кхозза дукхагIа. Лоацца аьлча хIара шера кIэзиглуш латт городаи юртаи юкъера эргалонаш. Горожаний вахара элементаш денна дукхагIа гучаювл вай юрташка.

Юртарча къахьегамхой культура айяран болхлой классан ахархоштен юкъера буваам чIоагIбаран боккхача лоархIаме гIулакх да вай колхозашкеи совхозашкеи культура керда учрежденеш хьалъелга, коммунистически кхетама саг хьалкхевеча уж шерра дакъа лоацаш хилар. Духхьал цхьан 1969 шера республика юрташка 24 клуби 11 библиотекеи хьалъяьй. НагахЪа санна республика юрташка, станицашка 1966 шера 292 клуби 1626 - эзар книжка а долаш 260 библиотекеи хиннаяле хIанз клубаш 307-негэ дIаккхьачай, библиотекаш 382 я, хьалха хинначул пхоззеи ахаззеи дукхагIа книжкаш а долаш. Цу дерригне юртарча къахьегамхошта культурни гIулакх дара эша хьалаш хьахилийтар.

Вай юрташкарча культура кхуврчий болх укх тIеххьарча хана эргабаьккха тоабеш ба. Кинофильм хьокхарал совгIа дуккха кхыйола мэроприятеш чакхйоах хIанз юрташкарча клубашка. Иштта. Шелковской района Дубовская яхача юртарча клубе художественни самодеятельноста 11 кружок я болх беш. Укхаза колхоза кагирхошта лаьрхIа сахьердаме концерташ уттаду, сайренаш ю, тайп-тайпара диспуташ хул, лекцеш эш магнитофонаца деша газета а арахец укхаза. Иштта безаме болх вIаштIехьбаьккха клуб йолча юртара кагирхой кхычахьа болх бе а баха дIааха безам болаш хилац. Цу тайпара культура учрежденеш хIара шера дукхагIа хул вай юрташка.

Белгалданза даргдаш цхьаькха хIама а. ХIанз юртара культура учрежденеш городера яраш санна Iалашъяь хилар. Царга йолаш я хIанаара мебель, тайп-тайпара музыкальни инструменташ, костюмаш. Сунженски районе 6 духовии 8 эстрадниц оркестр я. Йолаш я цу районе шоай музыкальни школа а. Эшаш мел долчунца Iалашъяь я из школа. Цу районерча халкъа театро уттаяь спектаклаш Ерригсоюзни смотре цхьоалагIча степена дипломаш а телаш чакхийнай. Иинъ хор я района станицашка вIашагIтеха. Района художественни самодеятельносте дакъа лоацаш 800 саг ва. Республика бIарчча хьайицача а дикка тIакхийттаб укх тIеххьарча хана из гIулакх хьаллаьцараш. Къаьстта дика хет парца вайчаьха кхалнах хIара шера дуккагIа хулилга. Шоашта юкъе 8 эзар нохчийн гIалгIайн мехкарий а болаш республика художественни самодеятельносте дакъа лоацаш 50 эзар совгIа саг ва.

Денна дукхагIа даржаш латт вай юрташка самодеятельни искусства тайпаш. Цига хьахиннай хорови налей коллективаш, вокальни инструментальни ансамблеш. Художественни говзалга дийлача царех цхьайолча коллективаша профессиональни артисташа санна дика вIаштIехьбаьккха лелабу шоай болх.

Юрташка бахача наьха кхетами культурен айяра доккха гIо ду царна горожанаша. Грозненча театраша, филармоне, Нохч - ГIалгIай халхарен иллеи ансамбла бIаьш концерташи спектаклаши уттаду юрта боахама къахьегамхошта, уж бахача моттигашка дIа а ухаш. Республика районашка деш да хIанз литератураи искусстваи декадаши деноши, театрий спектаклаш. Традици а хинна дIаэттад вай писателаш, актераш, музыканташ юртарча дешархошцеи зрителашцеи вIашагIкхетар.

Тахан дIайолалуча КПСС XXIV съездо керда хоадамболаш йола программа белгалйоаккхаргъя, юрташкара хьалаш дIахо тоаденна 1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча КПСС XXIV съезда Директивай проекта тIа белгалдаьд нах чубахеи культурно-бытовий гIирсаш хьалдара паччахьалкхено дукха ахча дIадохийтаргхилар. Цу гIулакха лаьохIа духхьала вай республико 400 миллион совгIа сом хьожадаьд. БархIлагIча пятилетке дIадахийтачул дуккха тIех да из. Цудукъ укх пятилетке дукхагIа хьалъергъя вай юрташка школаш, клубаш, библиотекаш, медицински учрежденеш торгови предприятеш, эзараш болча наха чубаха цIенош даь доахаргда. Къаьстта чIоагIа теркам тIаухийт хIанз партеи правительстваи юрташ тоаяран хозъяраи, цига бахача наха мел эша хьалаш хилийтара. Республика бIарчча хьайицача дIаяхача пятилеткечул 80—90 процент лакхлургда наха лоатталду бытови гIулакхаш нийслагIча пятилетке. Цу дерригне вайга хьагойт городаи юртаи юкъера башхалонаш дIаяхара кердача пятилетке кхы йоккхагIа йола перспективаш хьайийллалга, юрташкарча наьха культурен быти кхы а сихагIа дегIаухаргйолга.

М. КОДЗОЕВ,
Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен пединститута КПСС исторе кафедра хьехархо.

БАГИЕВ Гирихан.

ПАРТЕГА

Парти, хьона йоаг са уйла,
Хьона доаг са къона дог.
Хьо ца хилча, хургъяр шийла,
Легтаргдар бIаргашка дохк.
Хьо я бIаргаш сийрдадаьхар,
Iаьржа бийса эккхаьр.
«Парти», «Вахар», «Нана»,
«Даьхе» —
Уж диъ дош да со кхеваьр.
Уж диъ дош бахьан са даьша
ТIем тIа Iодийхкад синош.
Ираз, беркат, вошал, машар
Наха луш да уж диъ дош.
Парти, хьоца цхьаккхе хало,
Цхьаккха дар кхераме дац.
Хьона уллув хилча, хьало,
Рузкъо со хьаьрвоаккхаргвац.
Наха денна хозагI юкц хьо,
Хьа гIулакхаш—яхьа юкъ.
ДIахо хьу Iа Революци,
Сийрдайоахаш анаюх.
Хьона мог чхараш тIа кхеде
Зизаш, кIоаргга баккха мул.
Хьа низ бола кулг дIакхете,
Сийгах бIарчча седкъа хул.
Со а гIерт хьоца гIа баха,
Теша: со — хьа зIамагI ва.
«Парти», «Даьхе», «Нана»,
«Вахар» —
Цу диъ деша цхьа мах ба.
Да уж дешаш сийрда, хоюа,
ЦаI дIааьлча, диъа хоз.
Парти, цудухь дегай йIовхал,
Наьха безам Iа тIаоз.
Цудухьа хьона йоаг са уйла,
Хьона доаг са къона дог.
Хьо ца хилча, хургъяр шийла,
Латтаргдар бIаргашка дохк.

Бахача наха деш дола гIулакх дIахо тоадара

Пхе шера товарооборота план ханал хьалха 1970 шера 15 декабре кхоачашъяьй вай республика. Паччахьалкхен торговле розничнисете гIолла бахача нахага дехкар пхе шера цул хьалхагIарча шерачул 365 миллион сома маьха товараш дукхагIа.

Республика паччахьалкхен торговли дегIаух торговлера материально - технически база хадданза лакхъяларцеи эргайоахаш товарцеи цхьана.

ДIадахача пхе шера паччахьалкхен торговле хьалъяьй 342 балха моттиг йола 51 тика, Iоха 5954 моттиг йола общественни кхачан 109 предприяти, массе тайпа товараш чулоаттаду 4373 квадратни метр моттиг йола складаш, 2140 тонн чухоъаргйолаш баьцадаараши коартолаши чулоаттаю хранилищаш.

Бахача наха деш дола торгови гIулакх тоаделга дуккхача хьале торговле прогрессивни формаш юкъекхахьарах тийша да. ХIанз республикерча паччахьалкхен торговле системе 21 тика я самообслуживани йолаш.

1970 шера паччахьалкхен торговлена юкъейоалайир самообслуживане 9 тика. Царна юкъе: Революце проспектагIара «Берий товарий» тика, № 2 йолча Микрорайонера продовольственни тикеи боахама товарий пхьегIий тикеи, Дзержинске улицагIара «Трикотажа - пазатий» тика, кхыраш.

СалоIаш ши ди а долаш пхе дийнахь болх беча кIиран хьалашка къаьстта боккхача лоархIаме да товараш цIагIа дIаяукхахьара деш дола гIулакхаш а бахача нахагара кхачан продукташта хьалхагIе заказеш хьайдар а.

ХIанз бахача наха цIагIа чукхухьаш товараш доккаш 40 тика я, хьалххагIе а хьайдаьча заказегIа товараш дохк 33 тика. Центральни Универмагои «Гастроном» торга № 1 йолча тикаи пачтови заказегIа - переводагIа бахача наха товараш дIакхухьийт. «Гастроном» торга пхе тика бахача наька цIагIара гулаю пхьегIаш. 19 тика тIа барзкъаш доала саг а оттаваь истолаш латт. Цхьабакъда, мах беча организацеша цу ерригача прогрессивни формаегIа кхы тIа а бахача наха гIулакхаш дара дIабоIабаь болх хIанз а лерттIа дегIабенеи торгови болхлоша хийна тIайохийташи бац.

ХIара торгови организаце шин я хIама дац чуухачер чIоагIа дика могаеш йола общественни кхачан предприятеш. Царех я: Грозненча станце ресторана коллектив, Столовей треста № 22 йолча столове коллектив, кхыраш.

Цунна цхьана белгалдаькхе доагIа, общественни кхачан предприятей балха тIа хIанз а дукха къоастаданза дешаши кхочамбоацараши хилар.

Дукхача предприятешка блюдаш лертIадаханза да, цхьайолча столовешка менюш йоккхий я, кIиранна юкъерча деношка кхача эргабоаккхаш бац, къаьстта а гарнираш, соусаш, мерзеи кхыдолеи блюдаш. Цхьайолча предприятешка бIарччача денга дIакхоачац меню.

Госторговле предприятей розничный товарооборот, общественни кхачан оборот а тIехьа, укх шера 6,9 процент лакх а енна 312 млн. сомага дIаккхоачаргъя, хIаьта кхы тIа а еннача заданеца лаьрхIача — 315,5 миллион сомага. Цу цифраша дуккхача хIамашта духтIавоаккх. Укх шера йохка соахкарчул дуккха а дукхагIа йоагIаргъя дулха, шурий, чкъьаран продукташ, фуаш, баьцадаараш, сом, комсаш, баха нах дикагIа Iалашбе йиш хургъя барзкъашца, кога гIирсаца, культурно - бытовойи боахамеи гIулакхашта лаьрхIача предметашца.

Доккхийи бехктокхамеи да торгови даькъа хьалхашка оттадаь декхараш. Уж толаме кхоачашдар — из хургда, цхьаккха ди ца доадеш, хIанз-хIанз яхаш тIехьа ца а дувлаш, 1971 шера план кхоачашъеча юкъе хьинаре дакъа лацар.

Фуд хIанз керттердар, хоадамболлаш дар, малагIа моттигаш я дIаихача шерашкара гIалаташ керда ца довлийтара теркалъе езараш? ДIадаха шу чакхдоалача хана нормативел тIех товарий запасаш йисар дуккхача торгови организацешка. ХIанзе а денз хIара позице бокъонца къоастам бе беза, сезонность, къаман башхалонаш, изделешта сихха реализаци яра новкъостал деш йола кхы тайпа фактораш теркал а еш. Торговли — творчески гIулакх да. Цудухьа товарооборота план чIоагIагIа хоатташ долча товарий чотах а ца еш, тоъал долаш, денна хоатташ долча товарашца кхоачашъе ха деза.

Iалаьмате лоархIаме да торговлен промышленностеи болхлошта юкъерча гIулакхий бувзамаш. Цкъаза, халахете а, моттигаш нийслу тика чу полкаш тIанкI аьнна хьайза дадаш барзкъаш, кога гIирсаш, кIадаш доллашехьа а, товар ца а эцаш нах дIаухаш. ХIана? Цун маIан да ассортимент зIамига, изделеш эсала, модага, сезонага хьежжа йоацаш хилар. Торговле болхлой декхарийла ба наха дIадехараш шоаш лаьрххIа теркалдаь ца Iеш, доагIар промышленностагара а дизза хьадеха.

Торгий, тикай кулгалхошта шаьра ховш хила деза товар мичара, малагIча фабрикашкара, оптови базашкара, малагIча ассортименте доагIаргда.

Шерагара шерага йоккхагIа хул торговле материально - технически база. ХIаьта а из дегIаяра темпаш товарооборот шеръяларал тIехьаюс. Цудухьа Iалаьмате боккхача лоархIаме да цу даькъе йолаш йолча резерваех дас санна пайда эцар. Къаьстта уйла тIаяхийта еза торговле прогрессивни методаш, эггара хьалха самообслуживани юкъехьахьара. ДIаяхача пятилетке баьча балха опыто хьаьбокх, торговли толаме дегIаххувлара, цун Iилматехнически прогресс сихъяра, гIулакх дара культура лакхъяра резерваш Iалаьмате дукха хилар. Деррига а тикагареи столовегареи яьнна торгашкеи Министерстваги кхаччалца йолча массе звеной гIулакхаш дика вIаштIехьдаьннеи нийсеи леларах тийша да.

Кердача пятилетка программа тIа зIамига дакъа кхоачадац торговлена, из дегIайоалаяраи эргайоахаш тоаяран керда декхараш оттадаьд цунна хьалхашка. Заданей йоккхалгеи товараш Iалашдаргеи диллача, пятилетка хьалхарча шеро торговле хIара болхлочунгара дIадех болх дикагIа вIаштIехьа боаккхалга, деррига низаш оарцагIдоахилга, хьинар ца кходеши сихеи болх белга. Шера заданеш толаме кхоачашъелга дуккхача хьале боахама гIулакхашта деча доалах, къахьегам вIаштIехьбаккхаран доал дереи Iилман принципаш юкъекхахьарах тийша да. Декхар сенах латт аьлча, из латт, юххьанца денз тха боахама ерригача звеньяшка болх ма могга нийсагIеи вIаштIехьбаьккхан лелабарах, чIогIа дисциплина хиларах, товарооборота заданеш кхоачаши тIехкхоачаши ярах, тикаш, столовеш, складаш, хранилищаш дукхагIа хьалъярах, социалистически яхь лелаеча юкъагIа хьагучадувла пайданеи прогрессивни мел дола хIамаш хьаллацарах, хIара болхлочунна бIарччача коллективеи къахьегама нийса мах бергбола гIулакх вIаштIехьдаккхарах. Цо йиш хулийтаргъя бахача наха торговлега гIолла деш дола гIулакхаш тоаде.

А. ШУАИПОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР торговле министра заместитель, экономически Iилмай кандидат.

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. В. И. Ленина цIерагIча Нижне-Тагильски металлургически комбинате опытно-промышленни эксплуатаце дIаеннай паччахьалкхен ерригсоюзни центральни комплексни автоматизаце институто (ЦНИИКА) предприяте болхлоща цхьана хьаьча «Учет» яхача автоматизированни система хьалхара аргIа

Болат, прокат лоалаеча, кийча продукци дIателачеи дIаккхуьйтачеи участкашкарча производства лелаках йола информаци гулъяра итт телетайп оттаьй. Цар тIа болх беш ба ОТК контролераш, учетчикаш кийчбаь кхыбола специалисташ. Телетайпаша цу цхьан ханна кепаеттача машинашта меттел болх беш а. «Минск-22» (ЭВМ) яхача электронно-вычислительни машинана текста перевод еш а я. Цу ЭВМ телетайпашта учетно-отчетни документий хьисапе расчетий результаташ дIатIателя «Минск-22» (ЭВМ) яхача машинаца.

Автоматизированни система шу чакхдоалаш шийна дIатIаэцаргба крупносортнии сортопрокатнии цехий производственни бухгалтерей болх, новкъостал дергда сортовой проката производства учет, анализ, планировани тоаяра.

Из система юкъейоалаярах яьнна экономически эффект шера 350 эзар гаргга сом хургда.

СУРТА ТIА: ЭВМ пульта хьалхашка я техник-оператор Кравчук Галина.

А. Зольникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОТТАГIЛЕН ЙIОВХАЛ

Къилбаседа Кавказе дахача къамашца юкъера доттагIал дегара денга чIоагIлуш доагIа. Каст - каста дIа а юха а хьошалгIа а ухаш шоай культура вIаши йовзийташ хул Нохч-ГIалгIай, Черсий - Балкхарой, Дагестана, Къилбаседа - ХIирий автономни республикай къахьегамхой.

Укх деношка цу тайпара цхьа лоархIаме событи хилар Къилбаседа - хIирий АССР-а столице — город Орджоникидзе а. Укхаза шоай литератураи искусстваи деноши дIадихьар Черсий - Балкхарой культура викалаша.

Белгалде деза ленински юбилейна цу чакхдоаллаш Нальчике шоай культура йовзийта баха хIирий хиннилга а. Уж творчески вIашагIкхетараш КПСС XXIV-ча съезда хетадаь да.

ХIирий мехка шоаш яьккхача лоаццача хана Орджоникидзе хиина ца Iеш, республика дукхача юрташка хилар Черсий - Балкхарой республикер баькха хьаьший. Кузнецов «Андрея «Московски каникулаш» яха кагирхой пьеса хьекхар А. М. Горьке цIерагIча эрсий драматически театра коллективо. Музыкальни театра артисташа оттаьяча «травиатага» хьежар опера езараш.

Iалаьмате дукхача наьха хьажа вIаштIехьдаьлар цIи хеза йолча «Кабардинка» яхача халкъа ансамблага, иштта Черсий-Балкхарой дикагIйолча самодеятельни искусства коллективашца тайп - тайпарча моттигашка оттадаьча концерташка.

Орджоникидзерча промышленни предприятешка, дешара заведенешка, районий юрта боахама къахьегамхой болча, кхычахь а шоай произведенеш дIайовзийтар Черсий - Балкхарой писателашеи композиторашеи.

Бах - бахача боккхача безамца, дега йIовхалца тIанйбора беза хьаьший, доттагIий, вежарий.

А. АЗИНА,
тха штате йоаца корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбоалехьара гIийло, гIаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 15—20, Грозне 17—19 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени шин буси кхы цул башха белгалбоалаш хаоттам хувцабенна моттиг хургьяц республике.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

Хургдолчоа накъадолхаш

БЕРЛИН, 27 март. (ТАСС). «Москвагахьа хьеж деррига дуне», «Миллионий энтузиазм», «Доккхал де мегаргдола карагIдаьнна хIама» — керте гIолла даьча цу тайпарча йоазошта кIал кепатох таханарча газеташа КПСС XXIV-ча съезда хетаяь материалаш. Цар тIа дувц ленински парте съезда къахьегама башха - дикача толамашца накъабодача Советий Мехка политически къахьегамеи хьинар чIоагIагIа айденна хиларах, белгалйоаккха из событи КПСС, советски халкъа, дерригача адамий вахаре боккха лоархIам болаш хилар.

Массехк ди даьлча эггара дукхагIа опыт йолаш, даим хьалхаяьнна йодача Советски Союза Коммунистически парте XXIV-гIа съезд хьаелларгйолча Москвагахьа хьеж деррига халкъаш, язду тахан ший передовой статья тIа «Нойес Дойчланд» яхача газета. Съезд балха теркама юкъмоттиге латтаргъя долла хIама чулоацаш йола Советски Союз дIахо экономически социальнии дегIайоалаяра пхе шера программа.

Советски Союза хIара пхе шера план экономикеи советски халкъа вахара боарами айбарга, СССР тIема оборонительни низ лакхбарга бодача наькъа тIа эггара лоархIамегIа я. Цу ларда тIа оттаьй Советски Союза нийслагIа пхе шера план а.

В. И. ЛЕНИНАХ ДОЛА КНИЖКА

БОГОТА, 27 март. (ТАСС). «Ленин, 1870—1970 шш.» — керте гIолла даь цу тайпара йоазув а долаш «Соль» яхача либеральни парте газета директора Умберто Пласаса книжка арадаьннад Колумбе.

Книжка 200 оагIо тIа Колумбе вокххача прогрессивни деятело дувц В. И. Ленина вахарахи гIулакхехи, ленински хьехамо Латински Америка мехкашка революционни процесс дегIаахара еча влиянех.

БОВ БЕЗАМ БАЦ ЦАР

НЬЮ-ЙОРК, 27 март. (ТАСС). Вьетнамера тIом соцабеи цигара беррига бIу арабаккхеи аьнна президента цкъа санна дуккхаза а дош деннадале а, Индокитаера агрессии хIанз а соцаш яц, хIаьта американски салтий цIа берзаш а бац, йоах американски тIема гIулакхаш тIарча наьха Союз яхача гIема духьаларча организаце яьча заявлене тIа.

Документа тIа белгалдоаккх, нийсхо йоацача тIем тIа шоай вахарах бовлара кхерама кхы дIахо кIаллатта американски салтий безам ца хилар.

ДIахо а къовсам лоаттабергба оаха цу законагIа боацачеи бIехачеи тIема духьала бола тIема гIулакхаш тIара нах хьаллаца Америкера салтийи гражданашка бола нахи вIашагIбеттара.

Деррига дуненан йогий конференци

ДЕЛИ. (АПН корр.). 1-гIа Дерригдунен конференци хилар укхаза. Дунен тайп - тайпарча мехкашкара 50 совгIа делегат вера укхаза, цу даькъе пхи кхалсаг а йолаш. Делегаташта юкъе дукха бар Iилмахой, лораш.

Йогий дешашца сел чIоагIа хьашт хилар цхьа бахьан доацаш дац. ХIанзле а дуккха эксперименташ яьчул тIехьагIа индийски лораша соцадаьд, дуккхача лазарашта йогий системагIа еча упражненей новкъосталаца дарба де йиш хилар. Масала, Хьайдарабадски тохкамий институтерча Iилмахоша йоах — цу тайпарча упражненей новкъосталца шоаш диабетта, астмана, эпилепсена, хIаьта иштта цхьадолча кхыча лазарашта а дарба ду. Из долла хIама а хIаьта иштта дуккха кхыдола хIамаш а кастта советски зрителашта а ховргда «Индийски йогаш, малаш ба уж?» яхача цветной, Iилма - популярни фильмага хьежача. Массехк бетта цу лента тIа кино даьккхад Бомбеерчеи Чандигархерчеи йогий Iилман центраш йолча баха хиннача советски кинематографаша.

Дукха шераш хьалхагIа денз гуча ца йоалаш лаьтта къайлеи Iалама тIех низи хьагучабоаккхаш долча фильмо советски зрителашта дувцагда цу системаца белггала маьхеи пайданеи дар фуд.

ЦIАЬКХА А IАТIАТЕХАД ХIАМАШТА МАЬХАШ

ЛОНДОН, 27 марта. (ТАСС). АргIанара сюрприз хьалхашка ейай англичанашта. Укхаза хьакхайкадаьд, массехк авиационни компане 1 апреле денз чурча линешка гIолла дIа-юха ахара маьхаш 8—11 процент лакхдеш хилар.

Британски гIайреш тIа вахара мах даим лакхлуш хилар гуш да. «Гросер» яхача кепайоазон болхлой органо хIара кIирагIа кепаетт дIадахача ворхI дийнахь маьхаш тIаккхийттача товарий спискаш. ДукхагIйолча хана 200 совгIча тайпера товараш хул цу спискана юкъе.

Алжирски Халкъа Демократически Республика. Мехка массе миIинге бIаргаго йиш я советски саг. Вай специалисташа дакъа лоац 80 совгIа промышленни объект хьалъеча, бIаьш нах бовчара баьхаб советски медикаша.

СУРТА ТIА: Константинера йоккхагIйола госпиталь. Дуккха советски лораш ба укхаза балхаш деш.

В. Созинова сурт.
ТАСС фотохроника.

Хьажа, ладувгIа

30 март
ТЕЛЕВИДЕНЕ

9.55 — Советски Союза Коммунистически парте 24.гIа Съезд хьайийлай. Съездий Кремлевский Дворецера трансляци. 11.30— Социализма дуне. 12.00 — Кердадараш. 17.55 — Передачай программа. 18.00 — Советски Союза коммунистически парте. 24.гIа съезд хьаелларах йола репортаж. 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Парте съезда тха хьажал къахьегам ба. («нохчий гIалгIай эрсий меттала»). 19.30 — Парткома секретарь. Телевизионни художественни фильма премьера. хьалхара сери. 20.40 — Концерт. Пятницке цIерах йолча паччахьалкхен академически эрсий халкъа хора выступлени. 21.00 — Советски Союза Коммунистически парте 24.ча съезде. 22.00 — Концерт. 22.30 — Шайба йолча хоккей йола дунен чемпионат. СССР — США. Швейцарера передача.

РАДИО:

КПСС 24.гIа съезд хьайийллай.
6.30 — Лаьттара лар. (эрсий меттала). 6.40 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.25 — Передачай программа. 8.32 — Ленинах, Даьхенах. Партех дола иллеш. (нохчий меттала). 8.45 — Москва. 16.10 — «Ленина литературни васеташ» яха беседа (гIалгIай меттала). 16.30 — (Москва). КПСС 24.ча съезде. Керда хоамаш. 16.45 — Вай индустриальни мохк. 17.00 — (Москва). КПСС 24.ча съезде. Керда хоамаш. 17.05 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.35 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.50 — (Москва). КПСС 24-ча съезда. Керда хоамаш. 18.00 — Юртара вахар (гIалгIай меттала). 18.30 — Москва.

31 март
ТЕЛЕВИДЕНИ:

10.00 — Советски Союза Коммунистически парте 24.гIа съезде. 10.30 — Школьни каникулий денешка. «ХIаьта крепость» тIевахлургвоацаш я яха художественни фильм. 11.35 — Кинопрограмма. 18.00 — КПСС 24-гIа съезда дневник. 18.15 — Киножурнал. 18.25 — Тхо, дукхаевача партеца да. Телевизионни интервью (нохчий, гIалгIай, эрсий меттала). 18.40 — Советски Союза коммунистически парте 24-гIча съезда делегаташ. 19.00 — Парткома секретарь. Телевизионни художественни фильма премьера, (шоллагIа сери). 20.15 — Советски Союза коммунистически парте 24.ча съезда. «Ха» информационни программа. 21.00 — Советски эскара Александров цIерах долча иллейн халхарийн ансамбла концерт. 22.00 — Шайба йолча хоккеях йола дунен чемпионат. Швейци — ФРГ. Швейцарера передача.

РАДИО

6.30 — Даькъала хилда къахьегама ди яха концерт. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.25 — Передачай программа. 8.32 — Къона тIехье (гIалгIай меттала). 8.45 — Москва. 16.00 — «Тха новкъост коммунист» яха очерк» (эрсий меттала). 16.15 — Парти съезда хетаю (нохчий меттала). 16.30 — Иллеи, ашарий, халхара ашарий концерт (нохчий меттала). 17.00 — (Москва) КПСС 24.ча съезде. Керда хоамаш. КПСС 24-ча съезда материалаш. 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — «Парти вай дIаккхулар я» яхача иллей концерт (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05071. Заказ 3510.